

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

Timon Ramaker, Utrecht

Generatie Nix en politiek

„VVD boekt historische overwinning”, opent de ochtend na de verkiezingen mijn krant. Hopelijk valt het met dat historische wel mee. Ik ben me in ieder geval kapot geschrokken en anderen ook. De kranten staan vol met commentaren en analyses over de Bolkestein-factor en het dualisme. Ik voeg er nog een aan toe: Bolkestein is de MTV-er van de politiek.

Bolkestein antwoordde de pers op vragen naar het waarom van zijn succes dat de VVD „eensgezind naar binnen en herkenbaar naar buiten” was. Hij speelt inderdaad geen verstopper als je hem vraagt waar hij naar toe wil. Economisch liberalisme, gekoppeld aan cultureel conservatisme. Raar genoeg heeft Bolkestein ook stemmers getrokken, waarvan je je afvraagt of VVD-politiek nu wel zo voordelig voor ze zal zijn. Volgens vele commentaren is het dan ook niet zozeer het beleid, als wel de agenda van Bolkestein dat mensen getrokken heeft: een streng asielbeleid, het korten of schrappen van de huidige ontwikkelingssamenwerking en de 'blijf-van-m'n-lijf'-houding in de discussie over orgaantransplantaties. Toch is hiermee het succes niet verklaard. Enkel aan de issues kan het niet liggen. Die trekken wel extra stemmen, maar veroorzaken niet zo'n aardverschuiving. Een paar jaar geleden moest je je schamen VVD te stemmen. Wat is er aan de hand dat nu in 1995 juist ook veel jongeren voor Bolkestein gekozen hebben?

Generatie Nix

Jeugd van nu heeft het label Generatie Nix (naar Douglas Couplands roman *Generation X* uit 1991) gekregen. Cynisch, gedesillusioneerd, weinig toekomstperspectief, ervaringsgericht en verveeld. De snelheid en veranderlijk-

heid van het zappen staat voorop. Veel buitenkant dus. Maar deze jeugd prikt wel door alle bla-bla-verhalen van weleer heen en is op zoek naar werkelijkheid achter woorden. Anti-dogmatisch, maar op zoek naar authenticiteit en eerlijke directheid. Beavis & Butthead, de cynische striphelden van de muzikzender MTV, zijn grof, maar tenminste eerlijk. En daarmee populair. Beschaafdheid en correctheid zijn niet meer zo belangrijk, als je maar zegt wat je vindt en daarvoor staat.

In de eerste Opbouw van deze jaargang schreef ik dat onze tijd zich kenmerkt door een breuk tussen het woord en dat waarnaar het woord verwijst. Woorden zijn machtsmiddelen geworden waarmee we anderen proberen te manipuleren. Dit gevoel dat woorden liegen, onoprecht en niet-echt zijn geworden, voelen Nix'ers haarfijn aan. En niet alleen zij. Ze zijn hierin een teken van de tijd. En Nix'ers zijn de schijn zat. De beuk erin – op zoek naar wat wel echt is.

Kloof

De afgelopen jaren is de kloof tussen overheid en burgers groter geworden. Het vertrouwen dat mensen in de jaren '70 nog in de maakbaarheid van de samenleving en daarmee in de politiek hadden, is verdwenen. De mensen zijn veel cynischer over politiek dan voorheen. Politiek is „veel gepraat, weinig wol”.

D'66 heeft in deze tijd van ontideologisering met haar pragmatisme kunnen groeien. Ook Groen Links pikte als post-materialistische partij een graantje mee. En nu is het de beurt voor de VVD. De Beavis & Butthead-factor is gaan werken. In ons tijdsgewricht, waar de betekenis van wat mensen zeggen niet eenduidig is, staat daar in de politieke arena opeens iemand die

zegt wat hij denkt en verwoordt wat een heleboel mensen vinden. Bij hem heb je de indruk dat er geen kloof is tussen wat hij zegt en wat hij doet. Hij trekt zich weinig aan van wat anderen denken en zegt gewoon wat hij vindt. Zijn woorden verwijzen naar concrete problematische situaties. Heel direct. Hij spreekt waar anderen – omdat dat politiek correct is – hun mond houden. In dezelfde ochtendkrant stond dat mevrouw May-Weggen toegaf met haar kritische opmerkingen over de VVD-voorman een fout te hebben gemaakt. Het zou de uitslag voor CDA geen goed gedan hebben. May-Weggen had harde kritiek geuit. Dat was inderdaad weinig politiek, maar mag dat ook eens? Dit typische gedraai is de Nix'er – nog even los van de inhoud – spuugzat. Liever iemand die staat voor wat hij of zij zegt, dan een draaier.

Echte echtheid

Staat het VVD-stemmende gedeelte van ons volk achter de inzichten van Bolkestein? Voor een deel natuurlijk wel. Anderen vinden echter belangrijker dat hij tenminste zegt wat hij vindt. Hij lijkt de kloof tussen woord en daad te dichten. Het succes van de voorman van de VVD zit er voor een groot deel in, dat hij aansluit bij het culturele besef van woord-moeheid. Deze tijd zucht om echtheid, oprechtheid en werkelijkheid achter het gespeel met woorden. Het enkele zoeken naar directheid, echtheid en authenticiteit van de Nix'er is echter geen garantie voor echte echtheid. Ik bedoel hiermee: echtheid, waarin het leven van jezelf en anderen volledig kan ontplooiën. Daar is ook het goede voor nodig. Eerlijkheid, zonder het goede, gaat ten koste van anderen. En dat moeten we in onze democratie voorkomen.

in dit nummer

103 J.H. Veeffkind, **Dan worden in het bos de dieren wakker...** 104 J.M. Mudde, **De samenleving verandert. En de kerk...?** (2) 106 P.J. van Kampen, **Kerst, Goede Vrijdag en Pasen in de Koran** (1) 108 H. Algra, **Haantje de Voorste** 110 J. Nammensma, **Nederlands-Gereformeerde studentenconferentie** 112 M.R. van den Berg, **Vragen van toen – vragen van nu** 114 De zorgvragende mens en het beeld Gods 115 H. Wierenga, **Levensbeëindigend handelen bij pasgeborenen** (1)

39e jaargang – nr. 6 – 24 maart 1995

Veertiendaagse uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
T. Hoekstra
Drs. P.J. van Kampen
Ds. J.M. Mudde
Ds. K. Muller
Ds. W. Smouter
M.J.F. van der Wal
J. Westerkamp-Stegeman

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Telefoon: 05130-20476
Telefax: idem.

Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

M.J.F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist.
Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie

M. van Veelen-Vreugdenhil
Administratie Opbouw
Hunze 16
2911 EH Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 01803-20205.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min. f 25,- contributie op bovenstaand gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 65,- per jaar of f 36,- per half jaar.
Voor studenten f 33,- per jaar.
Buitenland f 92,- per jaar of
f 104,- per luchtpost. Chequekosten
buitenland: f 15,-.

Advertenties

Tarief: 63 ct. per mm. bij 45 mm. breed (excl. 17,5% BTW).
Advertenties inzenden tot woensdag 8.30 uur, anderhalve week vóór verschijningsdatum. Familieberichten uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor verschijning. Advertenties en familieberichten rechtstreeks naar Nedag, t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 03420-10760, fax 03420-92542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

Kalender

van Ned. Geref. bijeenkomsten van meer dan plaatselijk belang.
Opgave: tel. 05130-20476.

1995

**1 APRIL JAARVERGADERING
OPBOUW; SPREKER:
PROF.DR J.G. KNOL;
ONDERWERP: DE
ZORGVRAGENDE MENS EN
HET BEELD GODS.**

- 13 mei Ambtsdragerskonferentie Landelijk Samenwerkingsoverleg NGK-CGK; 10.30 uur te Almere
- 13 mei Zendingsvoorjaarsvergadering Leerdam met samenwerkende kerken
- 13 mei SOS-jaarvergadering te Amersfoort
- 18 mei Jubileumbijeenkomst Stichting Emeritaats Voorziening; 16.00 uur te Utrecht
Voorjaarsvergadering Stichting Emeritaats Voorziening; 19.00 uur te Utrecht
- 20 mei Voortgezette Landelijke Vergadering Apeldoorn (Vrouw in diakenambt)
- 16 sept. Landelijke Vrouwencontactdag te Enschede; spreker: ds Jan Mudde
- 18 sept. Symposium 25 jaar STAGG te Amersfoort
- 23 sept. Voorgezette Landelijke Vergadering Apeldoorn (AKS)
- 18 nov. Zendingsnajaarsvergadering Leerdam met samenwerkende kerken

In de komende nummers (o.a.):

G. v.d. Brink, Doopformulier (herziene versie)
G. v.d. Brink, Schuldig lijden en de dienst der barmhartigheid
H. Bruins, In den beginne was het woord
R.R. Ganzevoort, Hoe houden we de kerk bij de jeugd
J.J. Lakerveld, Hoe houden we de jeugd bij de kerk?
A. Troost, Theologische scheppingleer
J.H. Veefkind, Niet door geweld maar door geest
J.H. Veefkind, Het bloed der martelaren is een zaad
J.H. Veefkind, Buiten de kerk geen zaligheid
H.R.S. van der Veen, Het lied van de christelijke gemeente

Rektifikatie/aanvulling

De bespreking van het boek van ds Koers, De terugkeer van Jezus Christus, in het vorige nummer (pag. 94) was van de hand van ds J. Bouma, Kampen.

Het slot van het ingezonden onder de titel Navigator Studenten Utrecht (pag. 91) dient als volgt gelezen te worden: Giften kunnen worden overgemaakt op girorekening 29340 van St. Navigators te Driebergen, o.v.v.: tnv. NSU. Gelden op deze wijze overgemaakt zijn fiscaal aftrekbaar.

Jaarvergadering Gereformeerde Persvereniging

De jaarlijkse algemene vergadering van de Gereformeerde Persvereniging 'Opbouw' zal D.V. worden gehouden op zaterdag 1 april a.s. in de Jeruzalemkerk, Troosterlaan 65 te Utrecht.

Behalve de gebruikelijke punten voor de huishoudelijke vergadering, vermeldt de agenda voor de ochtendvergadering een voordracht van **Prof. Dr. J.G. Knol, Utrecht**, over het onderwerp

De zorgvragende mens als beeld Gods

Daarna is er ruimschoots gelegenheid om met de inleider van gedachten te wisselen.

De vergadering begint om 10.15 uur. De deuren zijn open vanaf 9.45 uur. Voorafgaande aan de vergadering is er gelegenheid voor het drinken van een kopje koffie. Tijdens de middagpauze wordt een eenvoudige broodmaaltijd aangeboden.

Belangstellenden zijn van harte welkom.

Bestuur Gereformeerde Persvereniging 'Opbouw'

J.H. Veeffkind, Krommenie

Dan worden in het bos de dieren wakker...

...ook de schepping zelf...zal bevrijd worden... (Rom. 8:21)

Ik ben *Bakoe*, de olie-stad. Ik sta bekend om de kanker die als een zwart spook in mij rondwaart. Ze zeggen dat ik ooit een subtropisch paradijs zal zijn. Ik kan me dit niet voorstellen, maar ze zeggen het...

Ik ben *Aarde*, 'de zwijgende planeet' (C.S. Lewis). Ik sta bekend om de grauwsliuier van de dood. Ze zeggen dat ik ooit weer een zingende planeet zal zijn. Ik kan me dit niet voorstellen, maar ze zeggen het...

Op Vancouver-Eiland loop ik onder de grootste bomen die er bestaan: meters dik, tientallen meters hoog, de douglas en de ceder. Ik heb erover gehoord op school en gelezen in de boekjes, maar ik kon het me niet voorstellen. Totdat ik er met eigen voeten onder loop en ze met eigen handen aanraak, deze reuzen van het woud. Zo kan ik mij hier en nu ook geen voorstelling vormen van het leven op de vernieuwde aarde. Alles vernieuwd: ruimte, tijd, dingen, planten, dieren, mensen. Totdat we er lopen en tasten, zien en horen, en dit nieuwe leven opsnuiven en inademen.

Neem de *dieren* nu eens!

In het begin van de bijbel is sprake van dieren te land, ter zee en in de lucht. Het is de taak van de mens om over de dieren te heersen. Ja, aan het voorbeeld van de dieren ontdekt Adam dat hij alleen is: via de dieren leert God hem verlangen naar zijn wederhelft. Maar aan het eind van de bijbel wordt over de dieren in alle talen gezwe-gen. Het enige dier dat genoemd wordt, is het lam. En dit is, net als de leeuw, een symbolische aanduiding van de Here Jezus. Hij is de leeuw uit de stam van Juda en het lam dat staat als geslacht. Zijn er in de vernieuwde wereld dan geen dieren meer?

God heeft *alles goed geschapen* en Hij wil alles nog beter terughebben. De nieuwe wereld = het oude paradijs + een extra dimensie. En daar horen de dieren heel wezenlijk bij.

We lezen nergens, dat *Jezus* na zijn opstanding met dieren in de weer was. Of het moest zijn met de vissen aan de oever van het meer. Per slot van rekening had Hij ze al gevangen vóórdat de leerlingen hun vangst het land op sjorden... Wat we wel lezen is, dat Jezus na de verzoeking in de woestijn bij de wilde dieren was en dat de engelen Hem dienden. In de woestijn was het paradijs al een beetje hersteld. Zou dit in het definitief herstel de paradijs niet of minder het geval zijn?

We lezen dat de verlost en op de vernieuwde aarde als koningen zullen *heersen*. Waarover? Natuurlijk over de dingen en de planten, net als in het paradijs. Maar niet minder natuurlijk

over de dieren, net als in het paradijs. De toekomst is niet minder dan het verleden, maar meer: volmaakt, vervuld. Als wij over de dieren zullen heersen, zullen er ook dieren zijn.

Jesaja ziet Sions toekomstige heerlijkheid. En dan heeft hij het niet alleen over mensen, planten en dingen, maar ook over dieren! Hier mag een heel stuk symboliek in meespelen, maar het is duidelijk dat het oude testament een nieuwe wereld verwacht, met nieuwe mensen, planten, dingen, en ook met nieuwe dieren.

Doet het *nieuwe testament* hiervoor onder?

Integendeel! Er staat: Wij weten, dat tot nu toe de ganse schepping *in al haar delen* (= op alle gebieden) zucht en in barensnood is. Want de schepping is aan de vruchteloosheid onderworpen... in hope echter, omdat ook de schepping zelf van de dienstbaarheid aan de vergankelijkheid zal bevrijd worden tot de heerlijke vrijheid van Gods kinderen. Het *zuchten* tekent de misère van onder meer de dierenwereld. Maar het *inbarensnood-zijn* geeft haar hoop. De dieren zijn in verwachting, verwachting van de grote verlossing, de geboorte van de vernieuwde hemel en de ver-

nieuwde aarde, en niet te vergeten de vernieuwde mensheid. Met reikhalzend verlangen wacht de schepping op *de terugkeer van de koning*. Komt de koning er al aan...?

En zegt de Here God zelf niet: 'Zie, Ik maak *alle* dingen nieuw'? De vogels, de vossen en de vissen horen er helemaal bij!

Ook de dieren kijken uit naar de komst van Koning Jezus, *de Leeuw* uit de stam van Juda, *het Lam* dat staat als geslacht! Ook de dieren kijken uit naar zijn kruis en zijn kroon!

Vanzelfsprekend hoeft Hij hen niet te verlossen van hun zonden: dieren zonden niet. Maar Hij bevrijdt hen wel van de gevolgen van onze zonden: het uitbuiten, het uitmoorden, kortom de vergankelijkheid.

Daarom kunnen ook de dieren zeggen: 'dank voor wat Gij hebt geleden, *in uw kruis is onze vrede*'.

De wolf, het schaap verkeren daar, de panter zal het bokje voeden, een kleine jongen zal ze hoeden, leeuwen en vee zijn bij elkaar. Een beer kan dan de koeien velen en leeuwen grazen als het vee, de wilde dieren zijn gedwee, een kind zal er met slangen spelen.

Zoals de zee de bodem vult zal kennis heel het land bedekken, hoe ver hij zich ook uit mag strekken in vrede is Gods berg gehuld. Dan zullen alle volken vinden de Vredevorst, het Vredeskind, strak staat zijn vaandel in de wind: dit is de rustplaats voor zijn vrinden!

(Jesaja 11:6-10, melodie Psalm 17).

VOORLICHTINGSDAG

Op 22 april leer je de EH pas echt kennen!

Op zaterdag 22 april houdt de Evangelische Hogeschool een voorlichtingsdag. Om 10.00 uur start ons programma waarin we je alles vertellen over ons EH-Basisjaar en onze opleiding Journalistiek en Voorlichting. Je kunt er terecht met al je vragen over lessen, mogelijkheden, studiefinanciering etc. Natuurlijk zijn er ook docenten en studenten aanwezig. Kortom: de kans om onze opleidingen te leren kennen. Daarom: graag tot ziens.

Wil je vooraf meer weten of kan je niet komen? Vraag dan de studiegids aan!

evangelische hogeschool

Principiële kwaliteit

Stuur mij de studiegids. ✂

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

Bon opsturen naar:
EH, Postbus 957, 3800 AZ Amersfoort ✂

J.M. Mudde, Enschede

De samenleving verandert. En de kerk...? (2)

De samenleving verandert en zeker aan de Nederlands Gereformeerde Kerken gaan deze veranderingen niet voorbij. Hoe reageer je vervolgens als kerk? Hoe verwerk je alles wat vanuit de samenleving onvermijdelijk op je af komt? In dit artikel gaan we op zoek naar een vast punt.

2. Laten we beginnen onze menselijke pretenties af te leggen en ootmoedig te bidden zonder ophouden.

Ik heb deze stelling ingelast om te voorkomen dat jullie zullen denken: en nu komt het antwoord, de succesformule waarmee we als kerk in deze samenleving kunnen overleven, een sleutel die op alle sloten past. Als ik de grote hoeveelheid vragen zie die op ons afkomt, de volstreekte ongelijksoortigheid en complexiteit van die vragen ook, daarbij het proces van sluipende ontkerkelijking en sekularisatie, de kwetsbaarheid van de Nederlands Gereformeerde Kerken, dan voel ik me klein en verlegen worden en dringt alles in me tot een gebed:

„Heilige God, trouwe Vader, de Nederlands Gereformeerde Kerken, ze zijn maar een piepklein schakeltje in het grote geheel van Uw Kerk, maar wilt U ook dit kerkje bewaren? Wilt U ons helpen de Weg niet kwijt te raken in deze complexe wereld? Geef ons de wijsheid die we nodig hebben, het profetische inzicht, kom alstublieft met Uw Geest, want onze wapens zijn bot en onze kracht is gering.”

Zo te bidden helpt. Allereerst vinden we biddend de juiste houding tegenover de vragen waarvoor we staan. Tegenover God leggen we alle menselijke pretenties af, als zouden wij via onze strategieën in staat zijn de Ned. Geref. Kerk, of welke kerk dan ook, door deze tijd heen te loodsen. Tegelijk worden we bevrijdend in de ruimte gezet: God regeert. En verder, als de Kerk door één ding bewaard kan worden, dan is het wel dit, dat er voor haar behoud gebeden wordt. Het is de deernis van de knechten om Sions puin, dat de HERE bewogen wordt Jeruzalem te herbouwen! (Ps. 102:13-18) Gebed geeft moed voor de kerk! En met dat je bidt, zoek je naar een overtuigend oriëntatiepunt, een *verantwoorde* ankerplaats. Kerk en samenleving bevinden zich in een permanent veranderingsproces. Wat is van blijvende betekenis? Is de Bijbel nog wel actueel, het evangelie relevant en geloofwaardig in deze tijd? En daarom een tweetal stellingen waarin naar houvast gezocht wordt.

3. De samenleving verandert, de mens niet.

4. Omdat de mens niet verandert, blijven de Bijbel en het evangelie voor

de samenleving van de grootste betekenis en de kerk ook, voorzover zij het evangelie bewaart, beleeft, er naar leeft, en doorgeeft.

Je kunt zo onder de indruk zijn van alle veranderingen, dat je over het hoofd ziet, dat de mens zelf in wezen niet verandert. Tuurlijk, ieder mens maakt in zijn leven een bepaald veranderingsproces door, maar daar doel ik niet op. Ik doel hierop, dat de mens van nu in wezen niet anders is dan de mens van 3.000, 4.000 jaar geleden. De mens verschiet door de jaren heen wel van kleur, net als een kameleon, maar meer ook niet. Wat niet verandert is veel fundamenteeler en structureler dan hetgeen wel verandert. De primaire levensbehoeften zijn nog steeds brood en melk, vlees en vis, een huis om in te wonen, een keuken om te koken, water om je te wassen en een plekkie om te plassen. Nog steeds zijn een man en een vrouw nodig om kinderen te verwekken en te baren. Nog steeds moeten die kinderen grootgebracht en opgevoed worden. Nog steeds heeft de mens het leven lief en doet de dood hem pijn. En deze simpele gegevenheden bepalen onze bestaanswijze meer dan alle veranderingen bij elkaar.

Elckerlyc bestaat

Maar is het niet heel veel dat deze stelling weersprekt zodra je konkreet wordt? Neem bijv. iets geheel eigentijds als K.I.D., kunstmatige inseminatie met behulp van een zaaddonor. Dit is toch een ongekend nieuwtje? Inderdaad, de techniek wel, maar tegelijk moet je zeggen dat er in principe niets anders gebeurt, dan dat de mens met behulp van de hem ter beschikking staande technische middelen tegemoet komt aan de oerdrang om kinderen te krijgen, het diep verwortelde verlangen naar nageslacht. Bekijk je K.I.D. vanuit dit oogpunt, dan ligt het gegeven niet eens zo ver bij het Oude Testament vandaan, waarin de onvruchtbare Sara van Abraham verwacht, dat hij voor haar een kind moet verwekken bij haar slavin. Dat gaat op dezelfde oerdrang terug, zij het dat de techniek nogal verschilt. De emotionele problemen die door het gebruik van deze technieken ontstaan, verschillen ook niet wezenlijk van elkaar. Een heel ander voorbeeld. Op het eerste gezicht bestaat er geen enkele overeenkomst tussen de evolutietheorie en de mythen van de Mesopotamiërs en de Grieken. Inderdaad, als verklaringsmodel van de ons omringende wereld verschillen ze als dag en nacht, maar tegelijk moet gezegd, dat beide teruggaan op een typisch menselijke eigenschap, namelijk de onstuitbare drang om in een bepaald

interpretatiekader te leven, om te zoeken naar de oorsprong, het doel, de zin. De wijze daarop dat gebeurt verschilt van tijd tot tijd, hangt af van de wetenschappelijke stand van zaken op dat moment, maar het feit dat het gebeurt is algemeen menselijk. Om nog iets te noemen, een *house-party* – je een hele nacht lang daas dansen op door zware bassen en meeslepend ritme gedomineerde computermuziek – is volstrekt eigentijds. Maar wat verschilt zo'n party op de keper beschouwd van de nachtelijke dansfestijnen die al millennialang in andere primitieve kulturen plaatsvinden? Elckerlyc bestaat, de mens van alle plaatsen en alle eeuwen. De mens, dwars door het tijd- en cultuurgebondene heen herken je 'm in zijn grootheid en zijn kleinheid, geniaal en gek tegelijk, beauty en beast beide, sterk en zwak, een engel en een duivel (figuurlijk gesproken), vechtend voor leven en levensruimte, echter gedoemd te sterven, verlangend naar het goede en het mooie, en toch steeds weer vervallend in het kwade en lelijke. Die mens bestaat, hij is een konstante in de geschiedenis. Samenlevingen veranderen, maar de mens niet.

Een eeuwig evangelie

Maar nu gaan we werken met dit gegeven, we proberen het vruchtbaar te maken voor het thema van vandaag. Want het is hier dat we kunnen spreken over de blijvende aktualiteit van de Bijbel en het evangelie. Blader je aandachtig de Bijbel door, dan ontdek je dat het de mens van alle plaatsen en alle eeuwen is, die in de Schrift getekend wordt. Je herkent 'm bladzijde na bladzijde, door de meest cultuurgebonden situaties heen. Adam en Eva, Kaïn en Abel, Lamech en Ada en Zilla, Noach en Cham, Abram en Sara, Isaäk en Rebekka, Jakob en Esau, Lea en Rachel, Jozef en zijn broers, het zijn mensen. Hetzelfde geldt van de lijdende Job en de zoekende Prediker. En het is deze mens met wie de God van de Bijbel in gesprek is. Bladzijde na bladzijde wordt deze mens doorgeleefd en uitgelegd, herkend en aangesproken.

Mens, hoe kom jij zo hoogbegaafd? Waar komen jouw taal-, wiskunde- en technische knobbels vandaan? Waar komen jouw kunstzinnigheid, jouw sociale en economische vaardigheden, jouw beheersingskunst vandaan? En waar het besef van goed en kwaad? Die komen bij God weg, mens, die heeft de Schepper in je gelegd. Hij heeft je gemaakt met als doel, dat je hand in hand met Hem zou leven, Hem en je naaste toegewijd.

Mens, hoe komt het dat je zo'n eigenaardig dubbelwezen bent? Hoe komt het dat je ongecontroleerd liefhebt en haat, bouwt en vernietigt, geeft en neemt, de vrede zoekt, maar in oorlog ten onder gaat? Je bent los van de Bron van je bestaan, mens. Je hoogmoed is je ondergang geworden en je hoogmoed is nog dagelijks je ondergang.

En mens, wat doe je nu je gefaald hebt, helemaal gefaald, staat bij de scherven van je bestaan, voor God en jezelf onwaardig geworden? Jezus Christus en die gekruisigd, mens, Hij is voor jou gestorven opdat je je waardigheid herkrijgen zou, weer voor God en jezelf aanvaardbaar zult zijn. En mens, wil je weten wat heilzaam leven is? Stel je open voor Hem en Zijn Geest, ga achter Hem aan, volg Hem na in woord en daad, dan komt in je leven het geheim van vrede op aarde en eeuwig leven. Zijn liefde en lijden zijn de enige weg die toekomst heeft. En als je sterven moet, mens, afscheid moet nemen van het licht en alles wat je lief en dierbaar is, wat kan je dan overeind houden en hoop geven? Wat anders dan Zijn open graf, teken en zegel van een nieuwe aarde zonder tranen, spijt en pijn?

Wat de Bijbel ons vertelt is van alle tijden. Het evangelie is een 'eeuwig evangelie' (Openb. 14:6). En heb je eenmaal deze ontdekking gedaan, dan is de Bijbel eeuwig aktueel, niet alleen in de grote lijnen, maar ook tot in de kleinste details.

Geen underdog-gevoel

Het is goed en nodig om die blijvende

betekenis van het evangelie te benadrukken. Allereerst omdat je in de kerk wel eens een bepaald 'underdog'-gevoel proeft. Als er zovelen afhaken, als er zoveel verandert, wat hebben wij dan nog te bieden?

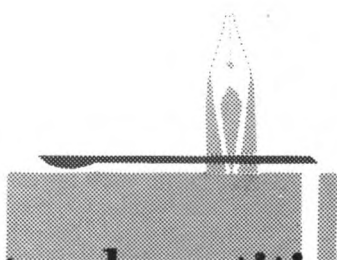
Ten tweede, omdat sommige christenen het gevoel hebben, dat we als een haas achter alle trends in de samenleving aan moeten. Het gevolg is een kerk die buiten adem achter de wereld aanholt en net steeds te laat is, omdat de wereld gespecialiseerd is in trendsetten en de kerk niet. En de praktijk? Heb je net door wat post-modernisme is en dan lees je in de krant dat het alweer achterhaald is. Ik noem maar wat. En dan als nuchter alternatief: staar je niet blind op die veranderingen, het zijn slechts rimpels aan de oppervlakte, de mens is niet veranderd en daarom is het evangelie niet minder aktueel dan vroeger. Ga maar gewoon uit van die universele boodschap van de Bijbel. Die biedt tot op de dag van vandaag een interpretatiekader, waarbinnen het raadsel 'mens' heel scherp en heel bevrijdend besproken wordt.

Levenstekenen

Maar de ontkerkelijking dan en de sekularisatie? Weerspreken die deze ferme taal niet? Wanneer ik meer tijd zou hebben zou ik willen laten zien, dat hetgeen de ontkerkelijking en de sekularisatie veroorzaakt, de Bijbel niet weerspreekt maar in veel opzichten bevestigt. Liever echter gebruik ik m'n tijd om te wijzen op een paar heel andere ervaringen. Ervaringen waaruit

blijkt dat het Woord van God nog steeds krachtig is en levend. Zeer geregeld heb ik bijvoorbeeld contact met mensen – jongeren en ouderen – die nauwelijks of geen kerkelijke achtergrond hebben. Dat contact loopt via kleine gespreksgroepjes die ik heb, vaak voor on- of randkerkelijke partners van gemeenteleden. We lezen dan simpel de Bijbel door, te beginnen bij Genesis 1 en via Adam en Eva, Noach en de torenbouw van Babel, de aartsvaders en Israël, komen we steeds weer bij de Here Jezus Christus uit. Het wonderlijke is, dat het aanspreekt. Zelfs zei laatst een van hen – een student aan de Universiteit Twente –: „Als andere niet-kerkelijke studenten zo de Bijbel zouden doorlezen, dan zou 75% belangstelling krijgen voor het geloof”. Het Woord doet 't m. Ook kwam via via een pas moeder geworden vrouw op de kring. Ze zei: Het idee dat dat kindje wat ik gekregen heb voor niets zou leven, dat vloog me zo aan. Fijn om te weten dat er een God is!

Andere voorbeelden zou ik kunnen geven, maar sommige zijn te persoonlijk om uit te werken. Tegenover deze getuigen kunnen andere stemmen genoemd worden, ja, maar dat het in onze samenleving 'over en uit' is voor het evangelie, daar geloof ik niets van. Houd je er maar gewoon aan vast, predik het, leef er maar uit, je bent heus niet gedateerd. Zodra we dit laten vallen heeft de kerk zowel haar leden als de samenleving niets meer te zeggen. Zo'n kerk is gedoemd te verdwijnen.

Pastorale notitie

J.H. Veefkind

VRAGEN

- In memoriam 6 -

We hebben vragen. En we gaan ze niet uit de weg. We proberen er een antwoord op te vinden. Niet met onze eigen woorden, maar met woorden van de Heer zelf.

Eerste vraag: hoe rijm je dat met je geloof – het plotselinge sterven van een jong meisje drie maanden na de even plotselinge dood van haar moeder?

Achter deze vraag ligt de gedachte dat

het reisbureau van het Koninkrijk failliet is. En de kerk toch maar reizen naar de hemel slijten!

Antwoord: het Koninkrijk lijkt altijd failliet. Het is zwak en dwaas. Maar dat is het, opdat zijn kracht en zijn wijsheid des te beter uitkomen. Wij krijgen de opdracht om een ellendig volk te troosten. 'Spreekt tot het hart van Jeruzalem, roept het toe dat zijn lijdenstijd volbracht is...' (Jesaja 40:2a, 6-11; 61:1-3a, 52:7-10).

Tweede vraag: waarom? waarom? We weten natuurlijk heel goed, dat wij mensen zelf een grote puinhoop van het leven maken. Het goede komt van boven, het kwade van onszelf, en met het goede kan Hij nog iets goeds. Hij vergeet zijn volk niet. 'Zie, ik heb u in mijn handpalmen gegrift'. Dit is de tekst die haar moeder in het ziekenhuis heeft genoemd. Dit is de tekst die boven de rouwbrief van het meisje zelf staat. Hij heeft Jeruzalem en zijn inwoners in beide handpalmen getatoueerd. Niet maar even met een viltstift of een potlood – zoals wij wel eens doen met een adres of een telefoonnummer. Maar getatoueerd. Als je daar een keer in staat, kom je er nooit meer uit. Zo staat ook zij in de handen

van God. (Jesaja 40:27-31; 49:14-23).

Derde vraag: is dit een straf, voor onszelf of voor de gemeente?

Antwoord: dan slaan we onszelf en de gemeente te hoog aan. Alsof wij de straf voor onze zonden zouden kunnen dragen!

Van de Knecht des Heren – en wij weten dat het Jezus Christus is, die aan deze profielschets volledig beantwoordt – zegt de profeet: onze ongerechtigheden heeft Hij gedragen. Ons zusje heeft zich niet uitgesproken over zichzelf. Maar de troost die we hebben is veel groter: God heeft zich uitgesproken over haar. Zie, ik heb je in beide handpalmen gegraveerd. (Jesaja 53:4-5, 10b-11).

Laatste vraag: slaapt ze?

Ja, beste jongen. De Here Jezus zei het zelf van het dochttertje van Jairus. De grote mensen lachten Hem uit, omdat ze wisten dat ze gestorven was. Maar Jezus zei: 'Ze slaapt'. En Jezus ging erheen om haar wakker te maken. Je zusje slaapt zo diep, dat alleen de Here Jezus haar wakker kan maken. Dat doet Hij ook, als Hij terugkomt. (Jesaja 41:13-14, 17-20; 65:17-20a, 23-24).

P.J. van Kampen, Ede

Kerst, Goede Vrijdag en Pasen in de Koran

1. Jezus, de Zoon van Maria

De voorloper: Arius

In het begin van de vierde eeuw trad een man op in Egypte die Arius heette. Hij was priester in de Christelijke kerk van de stad Alexandrië, zag er imponerend uit, had een goede stem en was zeer begaafd. En hij kwam met een andere, afwijkende leer aan gaande Christus! Zijn visie valt in vier punten samen te vatten:

- * Er was (een tijd/eeuwigheid) toen Hij (Jezus) er niet was
- * Christus kent de Vader niet zoals de Vader de Zoon kent
- * de Zoon had in principe kunnen zondigen, al deed Hij 't niet
- * Christus wordt 'Gods Zoon' genoemd! Het is een eretitel.

De Zoon is, hoe dan ook, minder eeuwig dan de Vader. Dat is een kenmerk van de vader-zoonrelatie: een vader is er altijd eerder dan een zoon. Een zoon dankt zijn ontstaan aan de vader en niet omgekeerd. Dat is logisch. Ook hier blijkt een kloof in kennis en ervaring tussen Vader en Zoon, en ook in wezen, in eeuwigheid.

Er ontstond over dit alles een enorme controverse, die heeft geleid tot het bijeenroepen van het concilie van Nicea in 325. Arius' leer werd daar veroordeeld. We vinden de weerslag van die veroordeling op vele plaatsen, o.a. in artikel 6 van de NGB waar hij, samen met andere ketters met naam en toenaam genoemd wordt als een dergenen wier leer Christenen slechts kunnen afwijzen. Ons heil is ermee gemoeid.

Nog vele eeuwen lang waren er echter Arianen. Pas rond de 6e of 7e eeuw verdwijnen ze als groepering van het wereldtoneel. Wie meent dat sinds die tijd ook hun opvatting verdwenen is, maakt echter een grote fout. Arius heeft tenminste tweeërlei nazaten te weten de Jehovah's Getuigen en de Moslims¹. Het behoeft nauwelijks betoog dat die twee groepen onderling sterk verschillen; in hun Christologie echter, hun visie op Christus bestaat er een gemeenschappelijk kenmerk.

De Islam

We laten hier de visie van Jehovah's Getuigen buiten beeld en concentreren ons op de Moslims. Wat geloven die dan aangaande Christus en waarin wijkt dat af? En ook: is dat ernstig? Het is duidelijk dat Moslims en Christenen heel wat gemeen hebben in ons geloof in God als Schepper en Onderhouder van de aarde en haar volheid. Een vergelijking met mensen die Hindoe-goden aanbidden of het Nobeke Acht-

voudige Pad van de Boeddha begaan laat ons dat zien. Dan blijken moslims ons 'theologisch' veel en veel nader te staan! In de Koran komen we vele namen en ook zaken en begrippen tegen die we ook in de Bijbel aantreffen. De Islam is immers de enige na-Christelijke wereldreligie en dat is in de inhoud van de Koran naspeurbaar. (Dit zeggend ga ik andere wegen dan moslim-exegeten; dat zal wel geen grote verwondering wekken.)

Overeenkomsten en verschil

Zijn de overeenkomsten tussen Bijbel en Koran snel duidelijk, datzelfde geldt ook van de verschillen in verkondiging tussen beide boeken. Het meest wezenlijke verschil in boodschap zit echter niet in de verkondiging aangaande God de Vader, die in de Koran nooit 'God de Vader' heet, overigens. Het verschil is vooral te vinden in de opvatting aangaande God de Zoon. Het is bij de Tweede Persoon van de Drieënige God dat de immense verschillen in opvatting zich manifesteren. Met andere woorden de wegen gaan uiteen bij de vraag van Christus zelf: „Wat dunkt u van de Christus? Wiens Zoon is Hij?”

Een groot Profeet

Voor de Moslims is Isa, Jezus, een groot Profeet, samen met Mohammed. „Vrede en zegeningen van Allah zij op hen” staat in islamitische boeken vaak achter zijn naam. Dat gebeurt alleen bij Issa, Jezus, en bij Mohammed. Isa is een zeer groot mens, een van de grootste Profeten. Heel wat moslims geloven dat Hij eens de trompet zal steken en de Oordeelsdag zal aankondigen.

Men schat Isa zeer hoog in en gelooft dat hij de 'Masihi' was (wat wij met 'Messias' vertalen), noemen Hem 'het Woord van God' en geloven in zijn maagdelijke ontvangenis door Maria. Daarin gaan ze verder dan menig modern theoloog!

Hij is echter geen God! De term 'Zoon van God' kan men niet voor Hem gebruiken en, als dat al kan, dan hoogstens in zuiver overdrachtelijke zin. God heeft geen Zoon; geen enkel wezen is ooit in zijn buurt gekomen. Niemand komt zelfs in de verste verte op zijn niveau. Hij heeft geen zoon; het geeft aanstoot te denken dat er een God en godin samen een zoon voortgebracht hebben.

Opvallend: de waarheid van de Drieënigheid en de vleeswording zijn de thema's die Christenen en Moslims verdeeld houden.

De vraag voor ons vandaag is de

vraag: *Is Jezus echt de Zoon van God of lijkt Hij dat? Heet Hij zo? Is het een eretitel?* En ook: is de Zoon van God echt mens geworden of lijkt dat zo? Over beide thema's lezen we natuurlijk in de Bijbel en ook in de Koran. We vinden voorbeelden van de afwijzing van Jezus als de Zoon van God. *Tweeëndertig keer heet Isa 'de Zoon van Maria', van Marjam. Dat tegen één keer in de Evangelieën! (Markus 6:3) Daar zit tegelijk een belangrijk gegeven in besloten.*

Volgens sommigen is de naam 'Isa' verwant met Ezau! Dan zou in die naam kunnen meespelen dat de Joden Jezus verworpen hebben zoals Jakob, de stamvader van het volk Israël, zijn broer Ezau steeds een hak heeft gezet. Te bewijzen valt het niet, maar 't is denkbaar dat een polemisch doel meespeelt. Zoals de moslims in elk geval heel duidelijk zeggen dat zij 'zonen van Abraham' zijn via de lijn van Ismael. De vraag is dus: Wie van de twee is de uitverkoren zoon: Ismael of Izaak?

Een tweede ding is dat steeds blijkt dat in het Midden-Oosten mensen hun kinderen noemen naar de vader, niet naar de moeder. Als Isa 'de zoon van Marjam' heet, kan dat twee verschillende dingen betekenen:

- a. er wordt op geattendeerd dat hier iets heel bijzonders met de geboorte van Jezus is gebeurd.
- b. er wordt op gewezen dat Isa niet Gods Zoon is.

Naar ik denk, zijn beide dingen het geval. *Moslims geloven dat Jezus geen menselijke vader heeft gehad.* Marjam/Maria is de enige vrouw die bij name in de Koran wordt genoemd. Er wordt met nadruk gezegd dat ze zuiver is en kuis. Moslims geloven in 'een maagdelijke geboorte'. (Soera 3:42-47 en Soera 19:16-21.

„Zie, de engelen zeiden: 'O Maria! God heeft u uitgekozen en u gereinigt – u uitgekozen boven de vrouwen van alle volkeren. O Maria! Aanbidt gelovig de Heer. Werp u voor Hem ter aarde en buig u in gebed neer, met hen die zich neerbuigen.() Zie de engelen zeiden: O Maria! God geeft u blijde boodschap van een Woord van Hem: zijn naam zal zijn Jezus Christus, De Zoon van Maria, die in eer gehouden wordt in deze wereld en in het Hiernamaals en van het gezelschap van hen die God het naaste staan.' () Toen zei zij: „O mijn Heer. Hoe zal ik een zoon hebben, als geen man me heeft aangeraakt?” Hij zei: „God scheidt wat Hij wil. Als Hij een Plan heeft verordineerd, hoeft Hij slechts te zeggen: 'Wees' en het is er.

En God zal hem het Boek en Wijsheid leren, de Wet en het Evangelie.

Dan zal hij naar het volk Israel gaan, zich kenbaar maken en onder andere zeggen: 'Ik ben tot u gekomen om de wet te bevestigen die voor mij was.' Het is God, die mijn Heer is en uw Heer. Aanbidt Hem dan. Dit is de een weg die recht is.' Zo staat het in Soera (hoofdstuk) 3:42-47.

In Soera 16, die naar haar genoemd is, de Soera van Marjam, staat er nog bij dat ze zegt: 'Hoe zal ik een zoon hebben, gezien het feit dat geen man me aangeraakt heeft en ik niet onkuis ben?' De engel geeft Gods antwoord: 'Dat is gemakkelijk voor Mij. Wij willen hem als een teken voor de mensen en een genade van Ons aanwijzen. Het is een aangelegenheid die aldus besloten is.'

Geen aardse vader

Isa wordt geboren zonder aardse vader, zoals Adam en Eva zijn geschapen zonder aardse vader én moeder! Bij God is mogelijk wat voor ons onvoorstelbaar is. Precies dat argument vinden we in het derde hoofdstuk van de Koran (3:59) Mijn Engelse tekst heeft als kanttekening o.a. dit: 'Na een beschrijving van de hoge positie die Jezus als profeet inneemt, treffen we hier een volstrekte afwijzing aan van het dogma dat hij God was, of iets meer was dan een mens. Men zegt dat hij zonder aardse vader werd geboren. Adam werd ook geboren en nog wel zonder menselijke vader en moeder. Met betrekking tot ons fysieke lichaam moet men zeggen dat we stof zijn. In Gods oog is Jezus net zozeer stof als Adam dat was of de mensheid dat is Jezus' grootheid komt voort uit het goddelijke gebod 'wees'; daarna was hij – meer dan stof – een groot geestelijk leider en leermeester'.²

De Here Jezus is volgens Moslims dus niet de Tweede Persoon van de goddelijke Drieëenigheid, zoals de Kerk daar later over is gaan spreken. De 'Heilige Geest' die een keer genoemd wordt als degene die Jezus' wonderbaarlijke geboorte mogelijk heeft gemaakt is een kracht die Allah stuurt, niet de Derde Persoon van de Goddelijke Drieëenigheid. Hij komt dicht in de buurt van wat Jehovah's Getuigen zeggen: '„Gods werkzame kracht”, die uitvoert wat God wil dat gebeurt.

Zelf nooit gezegd...

Jezus heeft ook zelf nooit gezegd dat Hij Gods Zoon is. Dat is door zijn volgelingen beweerd! Op de Dag van het Oordeel zal Hij tegen ons getuigen... De meest dramatische tekst in dezen vind ik zelf in Soera 5 van de Koran. In vers 112 lees ik: '„Op een dag zal God de apostelen vergaderen en vragen: Welke antwoord hebt gij van de mensen ontvangen op uw onderricht? Zij zullen dan zeggen: 'Wij hebben geen kennis. Gij kent volledig alwat verborgen is.' Dan zal God zeggen: 'O Jezus, zoon van Maria! Vertel mijn genade aan u en uw moeder. Zie! Ik bekrachtigde u met de heilige geest, zodat ge

in uw kinderjaren en in volwassenheid sprak.' () En zie: God zal zeggen: 'O Jezus, zoon van Maria! Hebt ge tot de mensen gezegd: aanbidt mij en mijn moeder als goden, afbreuk doend aan de ene God?' Hij zal zeggen: 'Eer aan U. Nooit heb ik kunnen zeggen waar ik geen recht op had. Had ik zoiets gezegd, Gij zoudt het geweten hebben. Gij weet wat in mijn hart is, hoewel ik niet weet wat in het uwe is. Want gij kent volledig alwat verborgen is.' Nooit heb ik tot hen iets gezegd dan wat Gij me geboden had te spreken, te weten: 'aanbidt God, mijn God en uw God'.' Christenen hebben het dus niet van Jezus zelf geleerd dat Hij Gods Zoon zou zijn... Hij zal zelfs in het oordeel tegen ons getuigen! Als de Koran waar is zijn wij veroordeeld. Dan hebben we uitgerekend de ergste zonde begaan die er volgens de Islam bestaat. We hebben iets of iemand op Gods niveau geplaatst. De zonde van het 'shirk' is het islamitische equivalent van '„de zonde tegen de Heilige Geest”'. Er zit in het islamitische verhaal nog veel meer waar je van alles over zou kunnen zeggen. Verhalen over Jezus in de Koran die we verder alleen in de apokriefe evangeliën tegenkomen. Wat zit daar achter? We weten het niet. Welke visie hadden de Christenen op Maria, in Mohammeds tijd en naar zijn ervaring? Heeft Mohammed op zijn reizen inderdaad een 'ketterse' monnik Bahira ontmoet en heeft die hem beïnvloed in een volledig misverstaan van de inhoud van de Bijbel? Het zijn alle zeer interessante vragen waar niemand, naar mijn idee, het antwoord op weet. Belangrijk is echter dit: Volgens Moslims is de Koran niet van Mohammed afkomstig, maar van God. Door bemiddeling van engelen is de Koran bij de mensen gekomen. Hij komt dus rechtstreeks uit de hemelse gewesten.

Geen Hemelse Vader

Dat boek heeft dus tenminste één spits anders dan de Bijbel. En die betreft de Zoon. Er wordt in toegegeven dat Maria zijn moeder is, dat zij geen aardse vader voor het kind had en toch kuis was. En daar blijft het bij! In de Koran is geen ruimte voor een Zoon van een aardse moeder en een Hemelse Vader. Er is geen Zoon des Mensen die zal terugkeren op de wolken des hemels. Er is geen zoon die is opgevaren naar de Vader en die daar zit aan de rechterhand van de Vader. Er is geen Zoon die 'een Hemelse Hogepriester' is en die ons langs het voorgangsel laat gaan tot de troon der genade. Er is geen Zoon die voor ons bidt en pleit, die dat doet als iemand die tegelijkertijd aan ons menszijn en aan de goddelijkheid van de Vader deel heeft. Hij is niet de Grote Bruggenbouwer, niet waarachtig God en waarachtig Mens beide! De 'Isa' van de Koran heeft een bijzondere geboorte en ook een bijzondere levensloop. Hij heeft een bijzondere moeder en geen aardse vader. Omdat Hij echter ook geen Hemelse Vader

heeft, hebben wij mensen die ook niet. Hebt u die ene uitspraak in de Koran opgemerkt? 'U weet wat ik in mijn geest heb maar ik weet niet wat u in uw geest hebt.' Dat is Arius' visie ten voeten uit. Je mag van Arius Jezus eventueel 'Gods Zoon' *noemen*. Mits je dat maar bedoelt als beeldspraak, of als een eretitel. Maar je mag het niet zo letterlijk bedoelen dat God een Zoon heeft!

Verontrustende vragen

Wat bedoelt Paulus in Galaten 1:8 als hij het heeft over een ander, '„zelfs een engel uit de hemel, die een ander evangelie brengt dan ik heb gebracht, die zij vervloekt.'

Ten tweede is er dat woord in 1 Johannes 4: '„Iedere geest die belijdt dat Jezus in het vlees gekomen is, is uit God; en iedere geest, die Jezus niet belijdt is niet uit God. En dit is de geest van de antichrist, waarvan gij gehoord hebt dat hij komen zal, en hij is reeds in de wereld.' (2,3)

De beslissingen vallen bij Jezus! Hij is degene aan wie velen zich stoten. Hij is ook een val en opstanding van velen. Wij moeten ons afvragen: wat maakt nu precies die Vleeswording tot zoiets aanstotelijks dat zovelen te hoop lopen om dat aan te vechten? Het antwoord is: daar ligt de basis van onze hoop! In wat de Here Jezus voor ons is komen doen ligt onze hoop. En in Wie Hij in zichzelf is. In de Bijbel zegt Hij: '„Wie Mij gezien heeft heeft de Vader gezien''. In zijn aangezicht zien we Gods heerlijkheid. (2 Korintheërs 4:6) Dat is het verschil tussen het Woord voor ons en voor de Moslims. En wat een verschil!

Noten:

1. Arius wordt in positieve zin vermeld in *Jesus, A Prophet of Islam* van Muhammad Atatur-Rahim. MWH London Publishers. 1979. Hij is een van de mensen in de Christelijke traditie die echt wist wie Jezus was...
2. A. Yusuf Ali. *The Holy Qur'an. Text, Translation and Commentary*. The Islamic Foundation. Leicester. noot 398. p.138.

H. Algra, Den Helder

Haantje de voorste

Vakantiebijbelschool met poppenkast en pannekoek

In de hal van de Eben Haëzerschool in Den Helder is een gebrandschilderd raam aangebracht. „Laat de kinderkens tot Mij komen” luidt de tekst op dit raam. De tekst typeert de opdracht voor het christelijk onderwijs. Deze week is er echter geen school: het is voorjaarsvakantie. Toch is de tekst ook nu van toepassing. Deze week wordt hier een Vakantiebijbelschool gehouden.

De VBS-activiteiten zijn in de loop der jaren in Den Helder traditie geworden. Al 15 jaar werken leden van de Christelijke Gereformeerde kerk en de Nederlands Gereformeerde kerk nauw samen bij deze vorm van kinderevangelisatie. In de afgelopen jaren zijn er ook leden van andere kerken bij betrokken geraakt. In de voorjaarsvakantie werden binnen de gemeentegrenzen van Den Helder twee vakantiebijbelscholen gehouden: één in de nieuwbouwwijk Julianadorp en één aan de rand van het centrum van Den Helder. Het thema in Den Helder is dit jaar 'Haantje de Voorste'. Drie geschiedenissen uit het leven van Petrus lopen als een rode draad door de verhalen die aan de kinderen worden verteld (Petrus loopt over het water, het verhaal van de voetwassing en Petrus tijdens Pinksteren). Verder wordt er veel gezongen, er worden 'werkjes' gemaakt, er is poppenkast en als top-attractie zijn er vandaag ook nog pannekoeken.

Jong geleerd, oud gedaan

Voordat de VBS begint komen de ongeveer 25 medewerkers in een ruimte van de school bij elkaar. Onder hen zijn mensen die al vanaf het begin bij de VBS-activiteiten betrokken waren. Er zijn ook nieuwe medewerkers aanwezig. Een verheugend feit is de aanwezigheid van een paar tieners. Enkele jaren geleden bezochten ze zelf de VBS, nu zijn ze medewerker. Voor hen geldt: 'jong geleerd, oud gedaan'. Er wordt begonnen met het zingen van een aantal liederen. Vervolgens is er

een meditatie, verzorgd door een gemeentelid. Daarna wordt het werk van deze ochtend in gebed aan de Here opgedragen. En dan is het de hoogste tijd voor de voorbereidingen voor deze ochtend.

Storm

Buiten stormt het. Windkracht 9 door de straten van Den Helder. De eerste dakpannen liggen al in de tuinen. De regen striemt daken, bomen en mensen. Zouden de kinderen de oversteek naar de school wagen? De eersten zijn al binnen. In de gang ruikt het naar vochtige jassen. Wonderlijk, dat zo'n geur je aan je eigen schooltijd doet herinneren. Niet voor niets wordt wel gezegd dat de geur het sterkste zintuig is. Om 10 uur is het tijd om te beginnen. De organisatie heeft bijna 130 kinderen geteld. Het is moeilijk om in de ontmoetingsruimte van de school nog een plekje te vinden. Er wordt gezongen, onder begeleiding van 3 gitaren. Voor kinderen die kunnen lezen wordt de tekst met behulp van een overhead-projector zichtbaar gemaakt. Vooral de liederen met gebaren doen het goed. 'Jezus houdt van alle kind'ren', 'Bewaar je oog', 'Lees je Bijbel, bidt elke dag'.

Pannekoek

„Het zit weer helemaal vol”, zegt juf Inge. „Jullie zijn toch niet voor de pannekoek gekomen?” „Jaaaaa!” roepen tientallen kinderen. „Ik vind het best gemeen”, gaat ze verder. „Wij mogen geen pannekoek. Daarom heb ik hier een collectezak. Daar mogen jullie geld in doen. Dan kunnen wij straks chinees gaan eten.” „Nee!” wordt er geroepen. De meeste kinderen weten wel waar de collecte voor bedoeld is. Het geld gaat naar een project van Dorcas voor straatkinderen in Kenya. Juf Inge gaat verder. Het is even moeilijk om de rust onder deze grote groep kinderen te bewaren. Daar heeft ze

echter iets op gevonden: een als luidspreker. Het gaat Inge goed af. Je zou denken dat ze als onderwijzeres werkzaam is. „Welke kinderen zitten hier op de Eben Haëzerschool?” Ongeveer de helft van de kinderen steekt de vinger in de lucht. „En op de Jac. P. Thijsse?” Weer gaat een aantal handen de lucht in. „En op de Drietand?” Opnieuw een aantal vingers. Uiteindelijk blijken de kinderen uit 8 basisscholen afkomstig te zijn. Wel blijkt de eigen school en de eigen buurt de meeste invloed te hebben op de opkomst. Vervolgens is het tijd voor gebed. Na het gebed zegt een kind: „Die meester had zijn ogen niet dicht!” Er wordt hier dus wel op de aanwezigen gelet.... Nadat er nog een lied is gezongen verlaten de jongste kinderen de ontmoetingsruimte van de school. Ze gaan in een lokaal hun 'werkje' maken.

Pinksterfeest

Er wordt opnieuw een lied gezongen. 'Door de kracht van de Heilige Geest.' Dat lied vormt de inleiding op de vertelling van vanmorgen. Wat is de Heilige Geest? Een moeilijke opdracht voor meester Jan. „Een soort engel, die bij de Here God woont”, zegt één van de kinderen. Daarna speelt meester Jan in op de situatie van vanmorgen. „Hoe ben je hier vanmorgen naar toe gekomen? En woei het hard? Liep je tegen de wind in of liep je met de wind mee?” Daarna laat meester Jan zien hoe het loopt tegen de wind in en met de wind mee. Als je met de wind mee loopt, gaat het bijna vanzelf: de wind duwt je naar school. „En kun je de wind zien?” vraagt meester Jan. Nee, de wind kun je niet zien. Toch is die wind er wel. Zo is het ook met de Heilige Geest. Je kunt Hem niet zien, maar Hij is er wel. Daarna wordt de geschiedenis van de uitstorting van de Heilige Geest verteld: het Pinksterfeest. De mensen die daar waren hoorden een geluid. Precies wat je nu hoort. Luister maar: de wind.... En toen gebeurde er iets heel vreemds. De mensen die in Jeruzalem waren spraken allemaal verschillende talen. Daarna gaat meester Jan over in het engels. Het levert veel gelach op. Niemand verstaat hem, op één jongen na. Hij blijkt in Amerika te zijn opgegroeid. Vervolgens vertelt meester Jan iets in het frans. Opnieuw gelach. Deze boodschap wordt echt door niemand begrepen. Maar in Jeruzalem ging het heel anders. Iedereen kon Petrus en de andere leerlingen van Jezus verstaan. Stel je voor, dat hier mensen uit Frankrijk en uit Engeland en uit Rusland en uit Afrika zaten en iedereen praatte in zijn eigen taal en toch konden we elkaar gewoon ver-

Aan het werk met 'de duif', VBS Den Helder

staan..... Dat kwam door de kracht van de Heilige Geest. Je kunt Hem niet zien, maar Hij is er toch. Dat had de Here Jezus beloofd. Sommige mensen snappen het niet. Ze denken dat Petrus een borreltje op heeft. Maar dan springt Petrus naar voren. Hij is wéér Haantje de Voorste. Hij duwt de mensen opzij en vertelt over de Here Jezus. Meester Jan vraagt waar het gisten over ging. Iemand zegt: „Over schoenen poetsen.” Het ging dus voetwassing, over het dienen van elkaar. De vorige twee dagen was Petrus haantje de voorste geweest, maar nu was het toch anders. Hij wilde niet zelf het belangrijkste zijn, hij wilde de Here Jezus dienen. Dat kwam door de kracht van de Heilige Geest.

Tekst

Zoals gewoonlijk tijdens de VBS wordt er ook dit jaar een tekst uit de Bijbel geleerd. Een gedeelte van de tekst is omgedraaid, een ander gedeelte toont de resterende gedeelten van de tekst. Wie kent die tekst nog? vraagt juf Anjo. Vingers gaan omhoog. Martijn weet de tekst feilloos op te zeggen. „Wie in Mij blijft gelijk ik in Hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt Gij niets doen.” Waar de tekst in de Bijbel te vinden is, wordt er direkt achteraan opgezegd: *Johannes 15 : 5b*. Juf Anjo legt nog een keer uit wat er met die zin uit de Bijbel wordt bedoeld. Daarna worden alle platen omgedraaid en moet de tekst opnieuw, en nu zonder enig hulpmiddel, worden opgezegd. Het lukt helemaal. Een applaus is het gevolg.

Duif en mobile

Ik loop even naar een lokaal waar de jongere kinderen bezig zijn. Er zijn duiven geknipt; de voor- en achterkant moeten op elkaar worden geplakt. Eén van de kinderen heeft het verkeerd gedaan: de duif heeft nu twee koppen en twee staarten. Hij moet er zelf om lachen.

„Wat hebben jullie gemaakt?” „Een duif.” „En waarom hebben jullie een duif gemaakt?” „Dat weet ik niet. We hebben het verhaal nog niet gehoord.” In een ander lokaal maken iets oudere kinderen een mobile met teksten uit de Bijbel. Ik dacht overigens dat het een chinees hoedje was, maar word direkt op deze fout gecorrigeerd.

De tekst moet aan de achterkant van het bijpassende plaatje geplakt worden. Ieder plaatje heeft een andere vorm en de bijpassende tekst heeft dezelfde vorm. Ik vraag wat een bepaald plaatje voorstelt. „Dat is het graf van Jezus.” Daarna vraag ik hoe de kinderen weten welke tekst bij het plaatje hoort. „Zie je dat aan de vorm?” Het blijkt een domme vraag te zijn. „Nee stommerd, dat zie je toch aan de tekst. Deze tekst gaat over het graf!” Ik ben weer niet slim genoeg....

Jongste kinderen

Om het verhaal van Pinksteren aan de jongste kinderen te vertellen, lijkt me niet eenvoudig. Maar eerst moet er

orde op zaken worden gesteld. Juf Inge zegt: „Pak je sleuteltje, draai je mond op slot en doe het sleuteltje in je broekzak!” Alle kinderen voeren de opdracht uit. Daarna is het opeens wonderbaarlijk stil.... Dan vertelt juf Mary de geschiedenis van Pinksteren. De kinderen mogen in hun hand blazen en ook nog tegen de mobiles in de ontmoetingsruimte. Inderdaad, je ziet de wind niet, maar hij is er wel. Zo is het ook met de Heilige Geest. Die was ons door de Here Jezus beloofd toen Hij naar de hemel ging. De Heilige Geest helpt ons, nu de Here Jezus in de hemel is.

Poppenkast

Iedere ochtend wordt gezamenlijk afgesloten in de ontmoetingsruimte. Voor deze laatste ochtend zijn de vaders en moeders uitgenodigd; een 40-tal ouders heeft aan deze oproep gehoor gegeven. Het liedje 'Er kan nog meer bij' is voor dit moment niet meer van toepassing....

Het is de hoogste tijd voor.... de poppenkast! Alle kinderen roepen: „Poppenkast! Poppenkast!” Inderdaad, dat favoriete onderdeel komt nog, maar eerst iets anders. Alle groepen hebben liedjes gemaakt over hun belevenissen in de afgelopen dagen. Iedere groep presenteert zijn eigen resultaat. Het leek me een moeilijke opdracht, maar er zijn prachtige resultaten bij. Uiteraard heeft ook het rap-ritme hier een ingang gevonden. In de meeste liedjes komt ook een pannekoek naar voren. Die komt straks, dat is nog even afwachten. Er was ook geld ingezameld. Juf Boukje heeft voor iedere rijksdaalder een gezicht getekend. Er hangen veel gezichten: voor de zwervende kinderen in Nairobi werd f 300,- ingezameld. Natuurlijk wordt er ook weer gezongen. Het lied 'Door de kracht van de Heilige Geest' is inmiddels voor iedereen bekend. Daarna is er dan toch echt de poppenkast. Twee medewerkers hebben zich achter de coulissen verstopt. Tijdens de poppenkast komen zowel serieuze als gekshepende opmerkingen naar voren. Af en toe wordt er geklapt als de kinderen een bepaald thema maar al te goed herkennen. Een dialoog uit de poppenkast: „En wisten jullie dat meester Jan een dominee is?” „Nee!”

„Ja hoor, een échte dominee!” „Ik geloof er niks van!” „Ja hoor, het is toch echt waar!” De poppenkast eindigt met „Tot volgend jaar!” Een daverend applaus vanuit de zaal is het gevolg.

Ze worden er niet slechter van....

Een vakantiebijbelschool kent altijd vaste patronen. Eén daarvan is de verrassingsplaats. Enkele plaatsen zijn uitverkoren, wie daar zit ('2e rij, 6e plaats van links') krijgt een klein kadootje. Je weet maar nooit....

Ook de tekst moet nog een keer in zijn geheel worden opgezegd. Het is geen gemakkelijke tekst, maar hij wordt nu zonder voorbeeld in één keer opgezegd. „Dat ze dát erin hebben gekregen!” zegt een moeder.

Alle kinderen krijgen een boekje mee, met de tekst en de liederen die ze in de afgelopen week hebben geleerd. Ook zit er een uitnodiging in voor de afsluitingsdienst, overmorgen. Daarna is het tijd voor de.....pannekoek! De geur was al een paar minuten merkbaar in de ontmoetingsruimte. Een aantal leden van de beide kerken is gisteravond en vanmorgen stevig aan het bakken geweest.... De kinderen gaan de lokalen in. Opeens hoor je weinig woorden meer, niemand loopt meer rond. Als katten muizen, mauwen ze immers niet.

De ouders krijgen koffie-mét in een andere ruimte van de school. Ik vraag aan een moeder waarom ze haar kinderen naar de VBS heeft gebracht. „Och, het kan geen kwaad. Ze worden er niet slechter van.”

Afsluiting

De afsluitingsdienst van de Vakantiebijbelschool wordt beurtelings in één van beide kerken (NGK/CGK) gehouden. Deze keer is het de beurt aan de Christelijke Gereformeerde kerk. Op zondagmiddag is het nieuwe kerkgebouw 't Kruisanker (gelegen in dezelfde wijk als de school) tot de laatste plaats bezet. De kinderen vertellen zelf wat ze de afgelopen week gehoord en gezien hebben. Ds. H.P. Brandsma houdt een korte preek over Petrus en de Heilige Geest.

Tot mijn verbazing is de moeder van afgelopen vrijdag er ook weer. Ze wordt er vast niet slechter van....

Een volle zaal...
VBS Den Heider

Jaap Nammensma, Amsterdam

Nederlands-Gereformeerde studentenconferentie te Zeist

Op initiatief van Opbouw werd op 24 en 25 februari te Zeist een studentenconferentie georganiseerd. Ruim honderd studenten bezochten het conferentieoord 'De Wittenberg' om met hun kerk- en leeftijdsgenoten van gedachten te wisselen over het thema: De samenleving verandert. En de kerk?

In onze samenleving maakt het christelijk geloof geen wezenlijk bestanddeel van het dagelijks levensbesef meer uit. Normen en waarden worden geacht het produkt te zijn van maatschappelijke discussie. Een kerk die in deze wereld wil staan, moet voortdurend haar positie bepalen. Het thema van de conferentie was daarom een goede keus, maar voor velen was het niet de belangrijkste trekpleister geweest. 'Ontmoeting met medestudenten en medechristenen' werd frequent als motief opgegeven. Het programma van de vrijdagavond was daar ook bewust op afgestemd: geen georganiseerde discussie maar een informele sfeer om elkaar beter te leren kennen.

Pluriform en plurinorm

Voor de invulling van de zaterdag had de commissie een intensiever programma in petto. Twee sprekers, drs. J. Mudde en drs. H. de Jong gaven beiden een inleiding op de problematiek van de kerk in een veranderende samenleving. Nadat ds. Mudde in een aantal schetsen had uitgebeeld hoezeer de wereld de laatste vijftig jaar stormachtig is veranderd, stelde hij dat we nu te maken hebben met een samenleving die zowel 'pluriform' als 'plurinorm' is geworden. Geloof trekt zich steeds meer terug in de private sfeer en functioneert niet meer als het cement om mensen, normen en waarden bijeen te houden. Hoe ontvang je zo'n wereld in de kerk?

Geen 'succesformule'

De kerk bevindt zich in het spanningsveld tussen integratie en isolatie. Volgens Mudde heeft het geen zin te proberen met een of andere 'succesformule' haar identiteit te waarborgen. Eerst dient aan al onze bezinning verootmoediging en gebed vooraf te gaan. Pas in het gebed tot God kunnen wij de veranderende wereld om ons heen met een scherpere blik bezien. Voor velen heeft Gods Woord in deze tijd afgedaan. Voor hen is geloof niet meer een adequaat antwoord op de problemen van deze tijd. Is de bijbelse boodschap werkelijk achterhaald? Mudde benadrukte dat dit beslist niet het geval is. Temidden van alle verandering is namelijk het wezen van de mens onveranderd gebleven, ondanks alle uiterlijke gedaantewisselingen door de tijd. Daarom kan het christelijk geloof niet afgedaan hebben, want in de Bijbel

wordt de mens van alle tijden en plaatsen aangesproken. In onze tijd is Gods Woord net zo actueel als het altijd geweest is.

Veranderend levensbesef

Toch heeft onze tijd met een aantal 'copernicaanse' wendingen in het levensbesef te maken, aldus Mudde. Zo is in ons moderne levensbesef het persoonlijke een belangrijkere rol gaan spelen. De kerk kan daarbij proberen aan te sluiten door bij haar toerusting zich in te stellen op een meer persoonsgerichte benadering waarin de onderlinge dialoog een centralere plaats inneemt. Want in een tijd van individualisering zal het geloof steeds meer een zaak van bewuste persoonlijke keuzes gaan worden. Dat betekent overigens niet dat we het gemeenschappelijke los moeten laten. Binnen een geïndividualiseerde samenleving waarin de liefde aan het verkillen is, kan juist de liefdevolle beleving van de gemeenschap der heiligen nieuwe aantrekkingskracht gaan uitoefenen.

Onderscheidingsvermogen

Het veranderend levensbesef zal een groot beroep doen op ons geduld en onderscheidingsvermogen in onze omgang met de Bijbel, stelde Mudde. Zo hebben we tegenwoordig te maken met een andere beleving van man/vrouwverhoudingen. Bijbelse uitspraken over de man als het hoofd van het gezin liggen daarom gevoelig. En nu kun je blijven volhouden dat de Bijbel duidelijk een bepaalde kant opwijst, maar als ons levensgevoel daar niet bij aansluit, zullen we ons moeten bezinnen op een andere houding. Bij al haar oriëntatie op de eigen tijd zal de kerk bewust moeten onderscheiden wat het 'constante' in de Bijbel is en wat 'variabel'. Daarmee bedoelt Mudde dat de kerk haar eenheid moet zoeken in het wezen van Gods Woord, maar dat ruimte kan bestaan voor verschillende meningen over de concretere uitwerkingen ervan zoals we die in de Bijbel tegenkomen.

Individualisme

Na een korte koffiepauze kreeg ds. H. de Jong het woord. Hij ging in op het verschijnsel 'individualisme'. Deze aanduiding staat voor veel christenen op één lijn met secularisatie en andere vormen van verval. Volgens De Jong is dat een te weinig laconieke benadering. Individualisme wordt bij voorbaat afgeschreven, terwijl het ook een bondgenoot van het geloof kan zijn. Verspreidde het christendom zich niet juist eerst in de stedelijke samenlevingen waar sociale banden veel losser waren dan in agrarische gemeenschappen? Sterker nog, individualisme is tot op zekere hoogte

een vrucht van het christelijk geloof zelf. Is het niet Jezus die zegt: 'Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig; en wie zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig' (Matt. 10:37). En werd Abraham niet opgeroepen zich los te maken van de samenleving waarin hij was opgegroeid? De Jong waarschuwde ervoor dat de christen zich niet te snel een vreemdeling in eigen tijd moet gaan voelen. Ook deze schrale tijd is Gods tijd. Het is nooit onmogelijk Gods geboden te dienen.

Geen architectonische kritiek

In een samenleving die verzadigd lijkt te zijn van Evangelische woorden, past volgens De Jong de kerk beter een afwachtende houding. De tijd dat wij als christenheid de secularisatie kunnen keren, lijkt voorbij. Wel moeten we altijd bereid zijn tot het afleggen van verantwoording aan al wie ons rekenschap vraagt van de hoop die in ons is (1 Petrus 3:15). Dat betekent dat het geen zin heeft met omliggende christelijke maatschappijconcepten aan te komen. Geen 'architectonische' maatschappijkritiek, maar 'persoonlijke' kritiek. Jezus riep bewust niet op tot maatschappelijke revolutie. Daniël en zijn vrienden zetten zich, zo goed en zo kwaad als dat kon, in voor de 'geseculariseerde' en geïndividualiseerde Babylonische samenleving. Zo kunnen christenen in hun handelen vanuit waarden als verantwoordelijkheidsbesef, eerlijkheid, betrouwbaarheid en bekommernis om de ander zich inzetten voor de huidige samenleving.

Gods gebod in onze tijd

Net als Mudde wees ook De Jong op het belang van een goed onderscheidingsvermogen tussen 'constanten' en 'variabelen' in de Bijbel. Mozes schreef de Tien Geboden op twee stenen tafels. Maar de nadere uitwerkingen ervan werden in zachter kalk geschreven en bleven uitwisbaar (Deut. 27:2). Blijkbaar is daaraan niet de status verleend die de Tien Geboden hebben. Zo moeten ook wij oppassen Bijbels geschat in stelling te brengen tegen zaken als homofilie, samenwonen en de veranderende positie van de vrouw. Wanneer we Gods geboden willen gehoorzamen, moeten we daarbij ook met de omstandigheden waarin dat moet gebeuren rekening houden.

Schriftgezag

De lezingen hadden voldoende stof opgeleverd tot discussie, wat na de gemeenschappelijke lunch in groepen werd gedaan. In een ervan werd gesproken over wat precies constant en variabel mag worden geacht. 'Stel dat we het probleem beperken tot de Nederlands Gereformeerde kerk alleen, dan nog is

het moeilijk om te bepalen wat constant is, wat het werkelijk wezenlijke is', werd geopperd. 'Dat moeten we toch wel weten', vulde een ander aan. 'Sommige christenen zien bijvoorbeeld Jezus enkel als een voorbeeldfiguur en geloven niet in de werkelijkheid van de Opstanding. Is dat gegeven dan ook variabel?' Alle leden van de groep waren het erover eens dat dit te ver zou gaan. 'Maar aan de andere kant, helemaal consequent met de Bijbel zijn wij zelf ook niet. Pakken ook wij niet uit de Bijbel wat ons uitkomt?' Wanneer weten we wanneer het om het wezen en wanneer om meer situatiegebonden uitwerkingen ervan gaat?

Onduidelijkheid

Uit de vragen die tijdens de plenaire discussie werden gesteld, bleek dat ook de anderen deze vragen hadden besproken. Een van de aanwezigen stelde de vraag of de toenemende kerkverlating, bijvoorbeeld bij de synodaal-gereformeerde kerken, niet juist het gevolg is van de onduidelijkheid over het geloof. Zorgt het onderscheid tussen constant en variabel niet ervoor dat op den duur alles variabel wordt? De Jong antwoordde daarop dat christenen zich er niet voor hoeven te schamen dat zij het onderling oneens kunnen zijn. Inderdaad, daardoor ontstaat er onduidelijkheid over verschillende zaken. Maar: onduidelijkheid moet geen 'quietief' zijn, maar juist een 'motief' om met elkaar te gaan praten. Schijnbaarheid is geen oplossing. We ontkomen er niet aan voortdurend vragen te stellen, hoe beangstigend dat ook kan zijn.

Credo

Maar waar ligt dan het houvast, zo werd gevraagd. Er bestaat onduidelijkheid over uiteenlopende zaken, zoals samenwonen, sex voor het huwelijk, zelfs over Jezus' Wederopstanding. De Jong reageerde door te stellen dat het bij die opsomming niet om gelijksoortige zaken gaat. 'Je belijdt in het Credo bijvoorbeeld de maagdelijke geboorte van Christus en Zijn Opstanding. Dat zijn fundamentele waarheden waar we niet aan hoeven te twijfelen. Maar dat wat we in het Credo belijden is van een andere aard dan zaken zoals samenwonen.' Mudde vulde daar op aan dat de Schrift zelf ook duidelijkheid biedt bij het onderscheiden van constanten en variabelen. Telkens keren fundamentele begrippen terug in de Schrift. Door de gehele Bijbel loopt een rode draad die zelf duidelijkheid verschaft. Wat wij onder constant verstaan is niet zomaar een greep van theologen, maar iets dat Gods Woord zelf aanreikt. Wanneer we de Bijbel op die manier proberen te begrijpen, worden diepere lagen van ons menszijn aangeboord. Dieper dan die van het moralisme.

Mensen van de weg

Een van de studenten stelde de vraag in hoeverre dat wat we als 'variabel' aanwijzen samenhangt met de tijd, de omstandigheden waarin we leven. De Jong antwoordde daarop dat we tegenwoor-

dig leven in een tijd waarin zich nieuwe omstandigheden aandienen zoals nooit tevoren. Daarop moeten we ons bezinnen. 'Wij christenen moeten beseffen dat wij geen Koran hebben, maar een Bijbel'. In tegenstelling tot de Koran is deze langs een lange weg ontstaan. Zo zijn ook gelovigen 'mensen van de weg', die 'onderweg wijsworden'. Vraagt de psalmdichter ook niet om inzicht zodat hij Gods geboden kan toepassen op de situatie waarin hij verkeert?

'Er is hoop'-sticker

Naar aanleiding van De Jongs stelling dat de kerk in deze geseculariseerde samenleving een afwachtende houding moet aannemen, vroeg iemand of dit betekende dat een christelijke politiek onmogelijk was. Zo nee, of De Jong zijn bewering ook kon staven met actuele voorbeelden. De Jong antwoordde dat hij het nog steeds niet aandurfte op de achterraut van zijn auto een 'Er is hoop'-sticker te plakken. Naar eigen zeggen is hij namelijk een slecht autorijder en vreest dat zijn gedrag in het verkeer lasterend werkt voor de Naam waarnaar de sticker verwijst. Met andere woorden: het moet nog maar waargemaakt worden of het etiket 'christelijk' inderdaad de lading denkt. Het heeft naar zijn mening meer zeggingskracht wanneer een christen zich consequent goed gedraagt in het verkeer. En wanneer dit gedrag nieuwsgierigheid heeft opgewekt en mensen vragen welke motieven hem ertoe brengen zo te handelen, kan hij openlijk getuigen van de kracht van het christelijk geloof. Zo geldt het ook voor christelijke politiek. Omdat onze cultuur verzadigd lijkt te zijn van evangeliseren, moeten christenen het daarom meer gaan zoeken in een levenshouding dan in woorden.

De vraag kon niet uitblijven of ds. Mudde wel een 'Er is hoop'-sticker op de achterraut van zijn auto heeft geplaatst. Mudde antwoordde met een laconiek 'nee' maar gaf als reden op dat hij in situaties verkeert 'dat hij wel hard moet rijden'.

Loutering door zwakte

Heeft de zwakker wordende positie van de kerk niet het gevolg dat de kerk, paradoxaal genoeg, juist steeds sterker zal worden? Mudde antwoordde dat veel kerken zich tegenwoordig in een 'smeltkroes' bevinden. Bij de grote reformatorische kerken blijkt dat duidelijk uit de massale kerkverlating die jaarlijks geregistreerd wordt. Maar daar is op den duur stabilisering mogelijk, waarna wederopbouw van een sterke kerkgemeenschap kan volgen. De Jong merkte daarbij losjes op: 'Dat geldt ook voor de Rooms-Katholieke kerk, hoor!'.

Besluit

Maandag 27 februari kopte Trouws kerkpagina met 'Nederlands gereformeerde jeugd tussen schijnzeker en onduidelijk'. De discussie werd daarmee treffend samengevat. Terwijl de samenleving verandert, bevindt de kerk zich in dit spanningsveld, ook de Nederlands Gereformeerde.

Anneke Elzinga

Lieve Vader en Moeder,

Chiel en ik waren woensdagavond opeens vertrokken. Ik zag aan uw gezicht, moeder, dat u dacht: 'Waarom gaan ze nou weg, we zitten midden in een gesprek'.

Maar we konden en wilden niet verder praten omdat Elly en Peter er nog waren. Bij hen gaat het allemaal zo fantasieus. Niet dat ik daar jaloers op ben, ik gun het ze echt. Maar het werd me even teveel. Al hun vijf kinderen lopen keurig in het paadje, gaan trouw naar de kerk, krijgen op tijd kindertjes, daar steken wij met ons viertal en aanhang wel een beetje bij af, dacht ik. Ja ik weet dat u nu allebei uw wijze hoofd schudt, maar daarom schrijf ik deze brief ook, om het u uit te leggen. Vader, u zei zo terloops, toen we het over de kinderen hadden, dat u al een paar keer in de gemeente van Bart en Rineke hebt gepreekt. Maar u had ze geen enkele keer in de kerk gezien. Chiel mompelde iets van: 'tussentijdse vakantie, weekend naar Rinekes broer in Zeeland', en ik zat op spellen, bang dat u door zou vragen. Vandaar ons haastige afscheid, vandaar deze brief. U bent de eerste die ik het vertel, zelfs Bram, Bart z'n tweelingbroer weet het nog niet. Het is ook zo moeilijk om het uit je mond te krijgen: 'mijn kind gelooft niet meer'. Want dat hebben Bart en Rineke ons een poosje geleden verteld. U weet, het zijn schatten van kinderen voor ons. Ze begrepen ook heel goed dat ze ons erg verdrietig maakten. Maar ze wilden eerlijk zijn en het niet langer voor ons verbergen. Toen zag ik in de kerkbode dat u daar preken moest, vader. En ik hoopte dat ze er zouden zijn. Bart hoort u zo graag, dat heeft hij vaak genoeg gezegd. Maar ze waren er dus niet. Zelfs niet om u een plezier te doen. En dat viel me zo tegen. Aan de andere kant begrijp ik dat ook wel. Ze kwamen al een hele tijd niet. En als dan je opa op de preekstoel staat, ben je er opeens weer een keer. Weet u, dat ik nu ook heel anders naar mensen kijk die hetzelfde met hun kinderen meemaken als wij nu? Zondagmorgen hadden we koffiedrinken na de dienst. Wij zaten bij een echtpaar aan tafel waarvan drie kinderen de kerk de rug hebben toegekeerd. Toen Chiel ouderling was is hij regelmatig bij ze geweest, ze hadden het er heel moeilijk mee. Nu voel ik een soort verbondenheid met ze. Over een poosje, als ik niet zo emotioneel meer ben, zal ik eens naar ze toegaan. Ik weet dat u deze last met ons meedraagt. Ik weet ook dat vader nu onmiddellijk zegt: 'deponeer je last maar bij de Here, kind. Dat doe ik ook, heus. Maar het vliegt me soms aan, dat snapt u wel hè? Dat was woensdagavond namelijk het geval. Chiel weet dat ik het u schrijf. We hopen dat u gauw een keer komt, we willen graag praten.

Anneke

M.R. van den Berg,

Vragen van toen – vragen van nu

1. Waar is God? (Jes. 40:3-11)

Godsverduistering

In onze taal kennen we de uitdrukking: een roepende in de woestijn. Daarmee bedoelen we iemand naar wie niet geluisterd wordt. Iemand heeft iets heel belangrijks te vertellen. Hij trekt aan de bel bij talloze instanties. Maar nergens is er iemand bij wie zijn boodschap aankomt en die hem gehoor geeft. En dan zegt hij: ik voel me als een roepende in de woestijn. Die uitdrukking is ontleend aan Jes. 40:3 in de oude Statenvertaling, waar staat: een stem des roependen in de woestijn. Maar wie dat vers zou interpreteren vanuit de nederlandse betekenis van die uitdrukking, gaat helemaal de mist in. Want in de eerste plaats wordt hier helemaal niet geroepen in een woestijn en in de tweede plaats is er geen sprake van dat er niet naar die stem geluisterd wordt. De vertaling van het NBG van dit vers is dan ook beter: iemand roept: bereidt in de woestijn de weg des HEREN.

Jes. 40 verplaatst ons naar de situatie van de joodse ballingen in Babel. Ze bevinden zich daar al lange tijd. De kinderen van degenen die in ballingschap werden gevoerd, zijn er opgegroeid en hebben er zelf weer kinderen gekregen. Ze hebben zich daar een bestaan opgebouwd en materieel gezien hebben ze het niet echt slecht meer.

Maar religieus gezien waren ze er niet zo best aan toe. Ze vonden dat ze in een tijd van Godsverduistering leefden, een tijd waarin God zich had teruggetrokken en zich niets meer aan hen gelegen liet liggen (40:27). Het gevolg daarvan was, dat zich een matheid meester had gemaakt van hun geloofsleven (40:28-31). Het geloof zei hun allemaal niet zoveel meer. Het was niet helemaal weg, maar zette hen niet meer in beweging. Ze waren sceptisch geworden.

Als ze in de psalmen lazen dat Jahwe koning is van het heelal en het wereldgebeuren beheerst, haalden ze hun schouders op en zeiden: mooie woorden, maar je kunt er niets mee. En al die verhalen over zijn daden in het verleden zijn wel spannend, maar je hebt er niets aan voor vandaag. Vandaag kun je niets van God ontdekken.

Wrakhout

Vroeger was dat anders. Toen was Hij aanwezig. Toen waren er mannen als Mozes en David die in zijn naam grote dingen deden. Toen waren er profeten als Elia en Eliza die Hem tastbaar maakten. Toen was er de tempel in Jeruzalem, waar je Hem kon ontmoeten en gemeenschap met Hem hebben in de offermaaltijden. Toen was zijn aanwezigheid geen probleem. Weliswaar was Israël maar een klein volkje, een miezerig notedopje in de volkerenzee. Maar

als je in dat notedopje zat, sprak alles van Hem. Dan waren zijn aanwezigheid en zijn macht eigenlijk vanzelfsprekend. Iets daarvan hebben wij ook nog gekend, vóór de tweede wereldoorlog en ook daarna nog wel. Het kerkelijk leven bloeide. En wat er buiten onze kring giste en kookte, ging grotendeels langs ons heen. Dat raakte ons niet wezenlijk. We zaten in een notedop. En in die beslotenheid van eigen kring was het een vanzelfsprekende zaak dat God er was en het wereldgebeuren in zijn hand had. Zo was het ook bij Israël geweest. Maar toen waren ze andere goden gaan dienen. En tenslotte waren de catastrofes gekomen. Het notedopje zonk in het noodweer van de volkerenzee, eerst het ene stuk, de voorsteven, Samaria. Het werd stukgebeukt door de assyrische vloedgolf. Daarna zonk het andere stuk, de achtersteven, Jeruzalem. Het had zich nog een tijdje drijvend weten te houden, maar toen was de babylonische vloedgolf gekomen en was ook dat stuk in de golven verdwenen. De opvarenden waren deels verzwolgen, deels meegeleid als wrakhout. Sommigen spoelden aan in Egypte, de anderen in Babel. Maar van de notedop was niets meer over. Jeruzalem was verwoest. Kanaän was in het bezit van andere volken. De tempel was een puinhoop. Het volk van God was geminimaliseerd. En de offerdienst was radicaal afgebroken. En dat betekende een enorme klap voor het geloofsleven. Want een godsdienst zonder offerdienst was in die tijd net zoiets als een auto zonder motor vandaag. Je kon er niets mee aanvangen. De offerdienst stond zo centraal, dat het eigenlijk ondenkbaar was God te dienen zonder offers. Het verdwijnen van de offers betekende zoiets als het verdwijnen van God.

Vragen

En toen was alles niet zo vanzelfsprekend meer. Gods aanwezigheid was een probleem geworden. Er was geen ontmoetingsplaats meer en geen gemeenschapsoefening met Hem. Waar was Hij nu? Waar kon je Hem ontmoeten? Dat waren nijpende vragen geworden. En zijn macht was zo mogelijk nog problematischer.

Was Jahwe niet uitgerangeerd, uitgeschakeld door andere goden? Waren het niet de Assyriërs, de Babyloniërs en de Perzen die het verloop van de wereldgeschiedenis bepaalden, aan de touwtjes van de wereldpolitiek trokken en Hem van het wereldtoneel hadden weggeduwd? Speelt Jahwe nog wel een rol? Is Hij door de ontwikkelingen niet op non-actief gesteld? Die vragen knaagden aan hun hart en maakten hen moedeloos. Er lag over hun geloof een moeheid, een matheid. Het inspireerde hen

niet meer. Alles werd even dof en grijs.

Herkennen we dat vandaag ook niet? De kerken lijken op schepen die door de golven stukgebeukt zijn en langzaam wegzinken. Tallozen hebben de zinkende schepen al verlaten. Ze hebben er geen fiducia meer in. Ze zien God niet meer zitten.

Van de nog aanwezige opvarenden worden velen geplaagd door vragen. Waar is God? Waar is zijn macht? We signaleren Hem niet meer. We kunnen Hem nergens meer ontdekken.

Dat alles knaagt aan het hart van talloze christenen. Het vreet zich een weg dwars door alle kerken heen. En er heeft zich een moeheid, een matheid, mees-ter gemaakt van veler geloof. De glans is eraf. Er gaat niets meer van uit. En wat men zelf niet meer ziet, kan men natuurlijk ook niet aan anderen doorgeven.

Sensationeel nieuws

In een soortgelijke situatie stuurt God een profeet tot zijn gedecimeerde volk en laat Hij aankondigen, dat Hij alle macht heeft op het wereldtoneel en voor aller oog reddend en verlossend zal gaan optreden.

Die boodschap klinkt belachelijk in de oren van allen die God hebben afgeschreven en niets meer van Hem verwachten. Dat Hij de grote machthebber is, is eigenlijk iets waar niemand nog serieus rekening mee houdt. De machtige babylonische heerser en zijn rijksgroten doen dat natuurlijk helemaal niet, maar ook bij Jahwe's eigen volk is dat geloof uitgedoofd. Misschien zegt hun mond de woorden nog wel, maar in hun leven speelt het geen rol meer. En dan klinkt daar ineens die stem. Van wie die stem is, wordt in de tekst van Jes. 40 niet duidelijk. Het is een anonieme stem. Ineens is hij er. En wat hij zegt is opmerkelijk en verrassend. Het verdient alle aandacht. Het is zo opmerkelijk, dat je je buurman wel een por in de ribben moet geven en moet zeggen: stil eens even! Luister nu eens!

Bereidt in de woestijn de weg voor Jahwe, effent in de wildernis een heerbaan voor onze God, zegt die stem. En dan besef je dat het de stem is van een heraut die de komst van een koning aankondigt. Want zo gebeurde dat in die tijd. Als een koning op statiebezoek wilde komen, ging een heraut voor hem uit. Die riep de bevolking op verwaarloosde wegen te herstellen, kuilen en gaten te dichten en stenen te verwijderen, zodat de koning ongehinderd en zonder oponthoud zijn doel kon bereiken.

Dat is inderdaad een verrassende boodschap die je helemaal uit je lethargie kan wakker schudden. Ze impliceert namelijk: Jahwe is koning. Hij is de

grote machthebber. En Hij gaat triomfantelijk de wereld doortrekken.

Dat is sensationeel nieuws. Jahwe gaat zijn heerlijkheid openbaren. Hij zal in al zijn luister voor de dag komen (vs. 5). Zijn arm zal heerschappij voeren over de machthebbers der aarde (vs. 10). En dat alles ten behoeve van zijn gedecimeerde volkje Israël. Dat gaat Hij namelijk verlossen en het dwars door de woestijn, de steppe, leiden. Daar zal Hij zijn volk weiden als een herder zijn kudde, met speciale aandacht voor de lammeren en de zogenden (vs. 11).

Belofte

Dat is inderdaad wereldnieuws van de eerste orde. Bij 'woestijn' moeten we niet alleen denken aan een woestijn in de letterlijke betekenis. Die valt er natuurlijk wel onder, maar wat Jahwe gaat doen reikt veel verder. Dat blijkt ook wel uit de woorden van vs. 4: dalen zullen worden opgehoogd en bergen vlak gemaakt. Dat gebeurde natuurlijk niet in letterlijke zin. We mogen bij die bergen dan ook in overdrachtelijke zin aan immense struikelblokken denken, zoals bijvoorbeeld de grote wereldmachten. Dat waren voor Israël onpasseerbare rotsformaties.

En zo zat de weg naar terugkeer naar het beloofde land stikvol hindernissen en weerstanden.

Maar hoe zal zo'n machteloos hoopje mensen als de ballingen al die hindernissen uit de weg ruimen? Je hoort het ze al zeggen: dat is onbegonnen werk! Dat kunnen we niet! Het is een mooie droom, maar onuitvoerbaar. En dan is dit het verrassende: zij hoeven het ook niet te doen. In tegenstelling tot vs. 3 staat vs. 4 niet meer in de gebiedende wijs. De oude Statenvertaling is hier correcter dan de vertaling van het NBG: alle dalen *zullen* verhoogd worden en de bergen en heuvels *zullen* geslecht worden. Jahwe zelf zal het doen. Het is een belofte. En voor Hem zijn al die machten en machthebbers geen serieuze belemmeringen. Voor Hem stellen ze niet meer voor dan gras en veldbloemen. Als die even de hete adem van de wind over zich heen voelen gaan, verdorren ze (vss. 6,7). Zo verschrompelen ook die machthebbers met heel hun machtsapparaat, als de hete adem van Jahwe over hen heen strijkt. Gras verdort en bloemen vallen af, maar het woord van onze God is blijvend. Wat mensen ook hebben opgebouwd, aan macht bezitten en aan gigantische projecten hebben opgezet op politiek, cultureel en wetenschappelijk terrein, het brokkelt een keer af en het stort ineen, hoe duurzaam het ook leek. Maar het woord van God, zijn belofte, overleeft alle aanvallen en stormen. Soms lijkt het helemaal uitgerangeerd en vergeten te zijn. Maar dat is schijn. Het is blijvend. Het kan niet omver geblazen worden. Het trotseert alle aanvallen erop.

Vreugdebode

Dat is ook vandaag nog zo. Gods Woord lijkt achterhaald te zijn door de ontwikkelingen, door ideologieën, door het vernuft en het kunnen van de mens. We leven in een wereld waarin Gods Woord

en de belofte van Christus' komst niet meer meetellen. Er wordt geen rekening meer mee gehouden. Men haalt de schouders erover op. En veel christenen zijn aangetast door moedeloosheid en matheid. Ze doen niet veel meer dan nog een beetje voortsudderen.

In precies zo'n situatie klonk die stem: bereidt in de woestijn de weg des HEREN. En als je die boodschap gehoord hebt, moet je die ook doorgeven, zegt vers 9. De vreugdebodschap wil ons tot vreugdeboden maken. Klim op een hoge berg, vreugdebode Sion, verhef uw stem met kracht, vreugdebode Jeruzalem, zeg tot de steden van Juda: zie hier is uw God.

Er is iets heel bijzonders met deze tekst. Want Jeruzalem, dat hier wordt opgeroepen luidkeels Gods reddende aanwezigheid te proclameren, bestaat op dat moment niet eens. Het is een puinhoop waar jakhalzen en uilen huizen. Een dode stad moet vreugdebode worden. Dat betekent dat met de opdracht ook het leven meekomt, de opstanding uit de dood. Want God is een God die doden levend maakt. Matheid en doodsheid worden overwonnen door de boodschap van de verlossing en van Christus' komst uit te dragen en door te geven. Als iemand klaagt over matheid van zijn geloofsleven, moet hij daar maar eens mee beginnen. Niet bang zijn, zegt vers 9. Gewoon doen. Het betekent niets minder dan een opstanding uit de doodsheid.

Boekbespreking

Kleine Utrechtse kerkgeschiedenis

Wim Smit: *Kleine Utrechtse kerkgeschiedenis; Vereniging (1894) en Vrijmaking (1945) in Vogelvlucht en twaalf eeuwen, die er in Utrecht aan vooraf gingen; 100 blz., met illustraties en bijlagen. Te bestellen door f 19,50 (incl. verzendkosten) over te maken op postbank 561602 t.n.v. W. Smit te Hilversum, waarna bezorging/toezending volgt.*

De auteur zond ons dit boekje met het verzoek het zo spoedig mogelijk te bespreken. Hierbij onze recensie. Laat ik beginnen met te zeggen, dat ik het een bijzonder interessant geschrift vind. Natuurlijk spreekt het feit, dat ik zelf een Utrechtse jongen ben een woordje mee. Ik kom in deze historiebeschrijving een stuk van mijn eigen levensgeschiedenis tegen. Maar dat is niet doorslaggevend. De manier waarop Drs. Smit veel gedenk-

waardige dingen en gebeurtenissen beschrijft is zo boeiend, dat je blijft lezen. Eerst komen de Afscheiding en de Doleantie binnen het blikveld. In 1894 vond in Utrecht 'de vereniging' plaats. „De getalsverhoudingen lagen wat scheef: tegen 700 Afscheidenen waren er tien maal zoveel Dolerenden. Voortaan waren er drie gereformeerde predikanten: Ds. M. van Minnen en de beide dolerende dominees” (p. 11). In 1887 waren nl. twee predikanten, Ds. H. Hoekstra en Ds. G. Ringnalda, met de Doleantie meegegaan. En nog in datzelfde jaar werd de Oosterkerk aan de Maliebaan, vooral bekend vanwege de synodevergaderingen in oorlogstijd, gebouwd. Niet alle chr. gereformeerden gingen met de Vereniging mee. Er bleef een chr. geref. kerk bestaan. Het gereformeerde kerkelijke leven kwam snel tot ontwikkeling. De Begijnkerk, het gebouw van de Afscheidenen, bleef in gebruik. Na de Oosterkerk verzezen de Westerkerk (1891), de Noorderkerk (1923) en de Zuiderkerk (1925). Tevens werden een vierde en vijfde predikant beroepen. Als jongen kerkten we aanvankelijk in de Begijnkerk, maar toen die werd afgestoten, gingen we naar de in 1937 gebouwde Tuindorperkerk. Daar was Ds. R.E. van Arkel onze wijkpredikant. Hij was een befaamd kanselredenaar en een bijzondere heer in het verkeer. In de oorlogsjaren gingen we bij hem ter catechisatie. Maar dat stelde niet veel voor. Zijn gezondheid verstoende toen al een bepaalde neergang. Toch hadden wij veel eerbied voor hem. Ook willen wij vooral Ds. P.Ch. van der Vliet noemen. Hij trok ook in de avonddienst veel jeugd. In die tijd duurde een kerkdienst vrij lang, maar Van der Vliet wist kort en krachtig te preken. Drs. Smit gaat nader in op het ontstaan van de kerken in Hersteld Verband in 1926. Hij konkludeert: „Met de leer van Geelkerken was in Assen kort en goed afgerekend, maar met het badwater, de twijfel aan de „zintuiglijke waarneembaarheid van de slang”, zijn toen ook heel wat kinderen weggegooid, die door en door gereformeerd waren en dat ook wilden blijven” (p. 18). Ik ben het hierin met de schrijver eens. Eigenlijk was de beslissing al gevallen voordat de synode begon. Toen Geelkerken beloofde de hem voorgelegde verklaring te ondertekenen, maar als voorwaarde stelde, dat er expliciet een discussie over het Schriftgezag zou plaatsvinden, ging de synode daarop niet in. Het klimaat was verziekt. En dan is het: buigen of barsten.

In Utrecht is de kerk in Hersteld Verband niet uitgegroeid tot een grote gemeente. In mei 1946 ging ze op in de Hervormde Kerk.

Smit geeft uitvoerige aandacht aan de kerkelijke ontwikkeling, die voorafging aan de Vrijmaking. Aan gangbare meningen werd prioriteit verleend. Ondanks alle fouten, die Prof. Dr. K. Schilder maakte, kwam hij in een eerlijke strijd op voor het unieke gezag van Gods Woord. De strijd ging aan Utrecht niet voorbij, hoewel het daar pas in augustus 1945 tot vrijmaking kwam na

de schorsing van de predikanten C. Veenhof en M. de Goede. Voordien had de kerkeraad aan br. Jac.G. van Oord (ouderling) opgedragen zich van alle ambtelijke werkzaamheden te onthouden.

We noemden de naam van Ds. Veenhof. Hij vervulde in april 1941 de vacature, die ontstaan was door het overlijden van Dr. H. Kaajan. In datzelfde jaar bezette Ds. De Goede de zesde en Ds. R.J. van der Meulen de zevende predikantsplaats. Veenhof had niet op tal gestaan met Ds. E.Th. van den Born uit Heemstede zoals Wim Smit abusievelijk vermeldt, maar met Ds. J.B. van der Sijs uit Amsterdam-West. Vóór hem was Ds. Van den Born beroepen geweest, maar die bedankte.

In de veertiger jaren beleefde gereformeerd Utrecht een enorme opbloei. Vooral Ds. Veenhof trok veel volk. Zijn prediking inspireerde velen tot een vast vertrouwen op Gods rijke beloften. Terecht schrijft de auteur: „Veenhof was een zeer geliefde prediker. Jong en oud hoorde en zag, dat hij het preken een feest vond. Die feestelijke stemming maakte zich ook meester van zijn hoorers” (p. 58).

Veenhof heeft via zijn 'Verklaring' getracht de eenheid in Utrecht te bewaren en zo in het land te herstellen. Het is mislukt. Hij distantieerde zich later van genoemde verklaring, omdat de synode die verklaring wél aanvaardde, maar met een toevoeging waardoor naar het woord van Ds. De Goede de verklaring was 'ontmand'.

In de periode, die hieraan voorafging, was tot een zgn. 'Godsvrede' besloten. Maar die vrede werd in 1944 doorkruist. Er waren twee vacatures ontstaan, een door het overlijden van Ds. Van Arkel en een door het vertrek van Ds. D. Zwart naar Halfweg. Met 67 tegen 51 stemmen besloot de kerkeraad alleen die dominees voor een beroep in aanmerking te laten komen, die ouder waren dan 45 jaar en voor 100% instemden met de synodale besluiten. Zodoende kwamen Ds. G. Laarman uit Hilversum en Ds. H.W.H. van Arkel uit Rotterdam-Zuid naar Utrecht. Deze gegevens vermeldt drs. Smit niet. Maar ze zijn niet onbelangrijk in het kader van een juiste inschatting van de benauwende situatie waarin de bezwaarde broeders toen verkeerden.

Nadat Veenhof naar Kampen was vertrokken, omdat hij benoemd was als hoogleraar in de ambtelijke vakken, kwam de jonge Ds. H.J. Schilder zijn vacature vervullen. Een gans andere figuur aan wie Utrecht enorm wennen moest. Hij werd gewaardeerd en verguisd. Hij ontwikkelde zich snel tot een meelevend pastor. Daardoor betreurden velen zijn vertrek toen hij in 1953 geroepen werd tot het professoraat in de O.T.-vakken aan de Theol. Hogeschool te Kampen.

Zijn preken hadden een gedegen inhoud, maar waren moeilijk aan te horen. Niet alleen Ds. Schilder, maar ook Ds. De Goede had moeite met het feit, dat Veenhof iedere maand nog één zondag in zijn oude gemeente voorging. Het

volk liep naar Veenhof waar hij ook preekte. Medio 1947 kwam hier een eind aan.

Wat Smit niet memoreert is, dat de kerkeraad zelf Veenhof had verzocht één keer per maand een zondag te komen preken. Ds. Veenhof kon geen afscheid van Utrecht nemen en heeft daarom ook nooit een afscheidspraak gehouden. De kerkeraad ging hiermee akkoord, maar wel onder bovengenoemde voorwaarde. Heel wat interessante gegevens betreffende de ontwikkeling van het vrijgemaakte kerkelijke leven passeren de revue. De schrijver heeft er een orgaan voor om saillante punten naar voren te brengen.

Aan het slot van zijn boek gaat hij in kort bestek nader in op de scheuring, die in de zestiger jaren in Utrecht ontstond. Drs. Smit, zelf vrijgemaakt, schrijft over de gang van zaken op een beheerste en evenwichtige manier. Hij merkt o.a. het volgende op: „Het ging toen niet over

'de zielelaap' of over de kerk in Breda of Rijsbergen, noch over de verhoudingen in Groningen-Zuid, maar over een verschil in inzicht in het gereformeerde leven. Waar kon ruimte voor bestaan en waarvoor niet? Domineerde de plaatselijke kerk of stond het kerkverband bovenaan?” (p. 88).

De opdrachtgever, de vrijgemaakt gereformeerde kerkeraad van Utrecht-Centrum, wees het manuscript van Smit af, omdat het niet geeft wat de kerkeraad voor ogen staat, nl. een boekje over (de betekenis van) de Vrijmaking voor met name de jongeren. Jammer! Wij zijn dankbaar, dat Drs. Wim Smit vervolgens zelfstandig voor de uitgave van dit fijne boekje heeft gezorgd. En wij bevelen het hartelijk aan! De kerk kent soms veel smart en zorgen, maar zal haar bestemming eens bereiken. Daarvoor staat Christus als de Koning van de kerk garant!

Enschede, O. Mooiweer

J.G. Knol, Utrecht

De zorgvragende mens en het beeld Gods

Enkele vooropmerkingen

1. Op de komende jaarvergadering van Opbouw hoop ik te spreken over de vraag in hoever het geloof in de mens als beeld Gods van invloed is op de aard en de kwaliteit van de zorg aan en voor de gehandicapte mens. Hoewel ik vooral aandacht zal vragen voor de zorg aan en voor de gehandicapte mens zoals we die 'op straat' tegenkomen, kunnen we, juist met het oog op de mens als beeld Gods, niet voorbij gaan aan de problematiek van de grenzen aan de zorgverlening.
2. Het zorgbeleid, zoals in ons land door de Overheid geformuleerd, is vooral gericht op het voorkomen van ziekten en handicaps. De basis van dit beleid wordt gevormd door een gezondheidsmodel waarin de gezondheid van de bevolking vooral bepaald wordt door erfelijke factoren, gedragspatronen en arbeids- en maatschappelijke verhoudingen.
3. De uitwerking van dit beleid komt steeds meer onder invloed te staan van een maatschappelijke ideologie die bestaat zowel uit de ideologie van de 'gezonde mens' als uit de ideologie van de autonomie ontwikkeling van wetenschap en technologie.
4. Indien wij spreken over de mens als beeld Gods, hoe gehandicapt deze mens ook moge zijn, dan hebben wij het niet over het tekort maar over de mogelijkheden die dit mensenkind heeft meegereggen. Als beeld Gods heeft de mens, ook als hij zwaar gehandicapt is recht op beschermwaardigheid, omdat hij als beeld Gods unieke waarde heeft. De mens is in zijn religiositeit een ant-

woordende mens en daarin wordt hem ook een zekere verantwoordelijkheid toegekend. Tegelijkertijd betekent het beeld – Gods – zijn van de mens de oproep om navolgers van Hem te zijn, beelddrager van Hem die Liefde en Barmhartigheid is.

5. Daarom is zorgverlening meer dan voeden, wassen en kleden, maar primair het scheppen van voorwaarden waardoor de gehandicapte mens kan functioneren als volwaardig mens in de samenleving. Als mens die recht heeft om er te zijn met zijn handicap. Want hij is als mens met mogelijkheden, naar Gods beeld geschapen en niet als een mens met een tekort. Daarom recht op onderwijs, arbeid en wonen.

6. Bestaat er zo iets als christelijke barmhartigheid en wat betekent dat dan? Leidt dat dan tot een andere zorgverlening?

7. De grens van de zorgverlening wordt dan bereikt indien mede door 'natuurlijke wetten' de mens niet meer een antwoordende mens kan zijn of nimmer is geweest. Dan bestaat met name de zorgverlening uit het banen van de weg van de gehandicapte mens naar zijn Schepper ook als het een gehandicapt kind van ongelovige ouders betreft.

8. Indien we in de zorg uitgaan van de mens als beeld Gods zullen we niet door geavanceerde technieken het leven van zwaar gehandicapte en zwaar dementerende mensen willen behouden. Met name christelijke zorgverlening is, omdat de mens beeld Gods is, zowel pro-life als pro-death.

H. Wierenga, Assen*

Levensbeëindigend handelen bij pasgeborenen (1)

Inleiding

Er wordt de laatste jaren veel gediscussieerd over euthanasie en abortus – onderwerpen waarover christenen het eens lijken te zijn. Immers het goddelijk gebod 'Gij zult niet doden' is toch duidelijk! Christenen hebben hun antwoord dus klaar. Volgens sommigen is het zelfs de vraag of de belangen van gehandicapte kinderen, b.v. kinderen met het syndroom van Down (vroeger ook wel mongooltjes genoemd) onder een regering waarin christelijke partijen niet meer vertegenwoordigd zijn, nog wel goed behartigd worden. Met andere woorden: bij christelijke politieke partijen zouden vanuit hun achtergrond de belangen van gehandicapten veiliger zijn. Euthanasie mag nooit, of bijna nooit, afhankelijk van de christelijke partij, waar je mee te maken hebt. Zelfs het CDA gaat volgens de andere christelijke partijen nog te ver.

Helemaal als het gaat over kinderen met een handicap is het voor deze partijen (en de christenen daarbinnen) duidelijk dat grenzen worden overschreden.

Volgens Schutte (Opbouw 3 juni j.l.) moet de gegroeide praktijk, met het CDA in de regering, terug gedrongen worden, zeker als het pasgeborenen betreft.

Toen enige jaren geleden een voorlopig rapport van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK), dat handelde over levensbeëindigend handelen bij pasgeborenen, uitlekte, stond de reformatische pers op zijn kop.

Schandelijke praktijken zouden officieel goedgekeurd worden. Het stoorde mij dat de kritieken zo weinig inhoudelijk waren. Het leek zelfs wel of de critici het rapport niet eens hadden gelezen!

Aangemoedigd door de artikelen van ds. De Jong (Opbouw 1 juli en 26 aug. j.l.), wil ik proberen voor de lezer duidelijk te maken voor welke grote problemen we in de kindergeneeskunde in deze tijd geplaagd worden.

Zijn er ook grenzen aan onze bemoeienissen met kinderen, met name pasgeboren kinderen? Moet wel alles wat technisch mogelijk is?

Dat er grenzen zijn is in elk geval voor kinderartsen duidelijk. Er bestaat bij hen een grote mate van overeenstemming dat er onder bepaalde omstandigheden gestopt moet worden met een behandeling, ja dat er soms niet eens mee moet worden begonnen. Er lijkt een groot verschil van inzicht te bestaan tussen kinderartsen en andere mensen in onze maatschappij, zeker als het christenen betreft. Zou dat een teken van ongeloof bij de art-

sen zijn, of spelen hier andere zaken? Uit ervaring is mij gebleken dat bij een breed publiek geen of onvoldoende kennis bestaat van de problematiek waarvoor kinderartsen geplaagd worden. Christenen zijn vaak snel klaar met hun oordeel, niet gehinderd door voldoende kennis van zaken.

Al vanaf 1986 is er vanuit de NVK een werkgroep van kinderartsen bezig met de ethische aspecten van de neonatologie (dit is de kindergeneeskunde die zich vooral bezig houdt met pasgeborenen). In 1992 resulteerde dit in het boekje "Doen of laten? Grenzen van het medisch handelen in de neonatologie" (ISBN 90 72254 07 4).

Met dit rapport als leidraad wil ik eerst wat algemene informatie geven en daarna zal ik een aantal praktijkvoorbeelden geven met steeds de vraag of de lezer(es) zich hierin wil verdiepen om voor zichzelf uit te maken wat hij of zij de meest christelijke oplossing vindt. In een volgend artikel wil ik dan ingaan op de verschillende keuzemogelijkheden.

Per jaar worden in Nederland ongeveer 3000 kinderen opgenomen in een neonatale intensive care unit (NICU). Ons land telt tien van dergelijke units, verdeeld over de acht academische ziekenhuizen en twee andere grote ziekenhuizen (Zwolle en Eindhoven). Deze NICU's zijn dus gespecialiseerd in het opvangen en behandelen van pasgeborenen. Vooral te vroeg geboren kinderen (prematuren) vormen een belangrijke groep. Nog niet zo lang geleden was het heel gebruikelijk dat te vroeg geboren kinderen overleden of hooguit met een ernstige handicap overleefden. In de zeventiger jaren kwam daar verandering in. Eén van de grootste problemen die een prematuur bedreigen zijn ademhalingsmoeilijkheden. Het werd mogelijk om met behulp van beademingsapparatuur dergelijke baby's te behandelen. Het gevolg was dat steeds meer kinderen, al of niet met een handicap, overleefden. Geleidelijk aan werden de resultaten steeds beter. Het lukte niet alleen om de ademhalingsproblemen te bestrijden maar ook bij de behandeling van stoornissen in andere "vitale functies" ontstonden ongekende mogelijkheden. Te denken valt aan problemen met de bloedsomloop, voeding, vochtthuishouding enz. Laten we de voeding eens als voorbeeld nemen.

Een kind dat 12 weken te vroeg geboren wordt en minder dan 1 kilogram weegt en ernstige ademhalingsproblemen heeft tengevolge van nog onrijpe longen, kan soms weken achtereen niet op een normale manier met (moe-

der)melk gevoed worden. Er zal dus op één of andere manier kunstmatig gevoed moeten worden, anders zal het kind door gebrek aan voedingsstoffen, vitaminen en allerlei spore-elementen, ernstige schade oplopen. Er is enorm veel kennis verzameld, niet alleen over wat een dergelijk kind precies nodig heeft, maar ook hoe je dit zo kunt bereiden, dat het direct in de bloedbaan toe te dienen is. Ook de ontwikkeling van de apparatuur voor een dergelijke directe toediening heeft geweldige sprongen vooruit gemaakt. Kortom, op alle mogelijke manieren zijn we in staat om stoornissen van allerlei belangrijke lichaamsfuncties te verhelpen. We zijn zeer knap en zeer machtig geworden en zijn tot zeer veel in staat.

Ergens in de bijbel wordt het volk van God vergeleken met een prematuur (ontijdig geboren), d.w.z. een volstrekt kansloze (zonder God). Vandaag de dag is een prematuur niet meer kansloos. De overgrote meerderheid overleeft en meestal nog "goed" ook. Het lijkt moeilijk bescheiden te blijven. Als je niet beter wist zou je als modern kinderarts haast almachtgevoelens krijgen. Maar we weten (helaas?) wel beter. Enkele nuanceringsen zijn beslist op z'n plaats.

In de eerste plaats wel dat er, als er ergens sprake is van teamwork, dat zeker in de kindergeneeskunde het geval is. Zonder de geweldige inspanning van het verpleegkundig personeel, echt dag en nacht, en van het laboratoriumpersoneel, zou het werk in een NICU volstrekt onmogelijk zijn. Denkt u eens aan de intensieve contacten die deze mensen hebben met de ouders van een prematuurtje en de grote morele problemen waar ze soms voor staan, vooral als het niet goed gaat.

En daarmee komen we gelijk bij een tweede nuance. Is het wel allemaal zo goed wat we doen? De grenzen vervagen meer en meer. En speelt kwaliteit van leven daarbij ook een rol? Of is dit een heidense uitdrukking? Er kunnen op dit moment kinderen in leven gehouden worden, die meer dan 14 weken, soms zelfs 18 weken, te vroeg werden geboren. In de Verenigde Staten lijkt dit in sommige centra al heel gebruikelijk te zijn; ook in ons land begint dit zich bij deze extreem te vroeg geboren te ontwikkelen. Is dat wel goed?

Eén ding is duidelijk, als er al een standaard ethiek, of zo u wilt een standaard christelijke ethiek bestaat, dan kunnen we daarmee niet meer uit de voeten. We zullen andere en nieuwe wegen moeten gaan. Mochten er al

almachtgevoelens leven, snel zullen ze plaats maken voor onmachtgevoelens. Het is absoluut noodzakelijk dat ook christenen de problemen waar we mee te maken hebben en krijgen, onder ogen zien. Ik hoop daaraan een bijdrage te kunnen leveren voor de lezers van Opbouw.

Drie verschillende onderwerpen wil ik aan de orde stellen:

– Staken van levensverlengend handelen.

– Al of niet beginnen met levensverlengend handelen.

– Opzettelijke levensbeëindiging in noodsituaties.

Hoewel het redelijk lijkt om te beginnen met het al of niet aanvangen van een behandeling heb ik om didactische redenen gekozen voor een wat andere volgorde, waarover een volgende keer meer.

* Dr. H. Wierenga is als kinderarts verbonden aan het Wilhelmina Ziekenhuis Assen.

H. Algra, Den Helder

Regionaal

Ede: vertaalinstallatie

Een aantal Nederlands Gereformeerde kerken heeft tegenwoordig contacten met asielzoekers. Vaak vormt de taal een probleem. Engels gaat nog wel, maar hoe vertaal je een preek in het Frans? Over andere talen zullen we maar zwijgen.

De Nederlands Gereformeerde kerk in Ede heeft sinds enkele weken de beschikking over een vertaalinstallatie. Hoe is dat zo gekomen?

De kerk in Ede blijkt al enkele jaren contacten te onderhouden met asielzoekers in het Asielzoekerscentrum in Lunteren. In dat centrum komen veel fransstalige vluchtelingen. Het kerkgebouw werd ter beschikking gesteld, zodat er fransstalige diensten konden worden belegd ten behoeve van de gasten in het AZC in Lunteren. Het bleek echter dat de meeste asielzoekers liever een reguliere dienst bezoeken. Vooral sinds de zomer van 1994 bezoekt een groeiende groep asielzoekers de kerk in Ede. Men vond een plekje op één van de balkons van de Proosdijkerk. Enkele gemeentelieden waren beschikbaar om de preek simultaan te vertalen. Toch bleek deze vorm niet echt te voldoen. Het was vooral in praktisch opzicht onhandig. Omdat de simultaan-vertaler moest fluisteren, bleken de meeste bezoekers op deze manier onvoldoende van de preek te kunnen verstaan (en dus: begrijpen). Ook het doorgeven van briefjes met een samenvatting van de preek bleek een weinig bevredigende vorm van overdracht te zijn. Dankzij een non-profit-organisatie in Harderwijk kon de kerk in Ede de beschikking krijgen over een vertaalinstallatie. De kosten bedroegen circa 1300, = gulden. In de kerk zijn nu 18 koptelefoons aangebracht. Een gemeentelid vertaalt de preek tijdens de dienst. Som-

mige vertalers hebben de preek voor zich, anderen vertalen rechtstreeks. Eén van de plaatselijke predikanten, Ds. G. Bronsveld, vertelt dat de kerk in Ede nog maar kort ervaring heeft met deze vorm van gastvrijheid. Toch zijn de ervaringen positief. De gasten uit het buitenland hoeven nu niet meer helemaal achteraan op het balkon te zitten. De vertaler kan zich veel beter verstaanbaar maken voor de gasten, zonder daarmee andere kerkgangers te storen. Kortom: er is op deze manier veel spanning weg.

Voor informatie over vertaalinstallaties kunt u contact opnemen met: Evangelielectuur, Media en Anderstaligen Service (EAS), Postbus 369, 3840 AJ Harderwijk. Tel. 03410-19172/17172.

Margreet Maljers-Kroes, Alkmaar

Huisdieren

„Liselot krijgt een hond voor haar verjaardag”, zei Miek, een goeie vriendin waar ik uren mee door de duinen kan slenteren. „Fantastisch”, zei ik en schopte een verschrompeld denneapeltje naar de kant. Ze keek opzij. „Meen je het?”, vroeg ze met een wantrouwend ondertoontje in haar stem. „Natuurlijk”, zei ik enthousiast. „Ze is dol op die hond van je zusje en ik vind het echt een kind om een hond te hebben.” „Jij was nooit zo in voor honden”, herinnerde ze me. Dat was waar, want nadat ik in een kinderziekenhuisje een meisje had gezien met littekens over haar hele gezichtje, had ik honden bij mijn, toen nog kleine kinderen, weggehouden. „Liselot is bijna achttien... die zal een hond toch niet meer onverhoeds beetpakken”, antwoorde ik. „Wat voor soort hond wil ze?” Miek zuchtte. „Ik weet het nog niet en dat is knap lastig.” „Ach joh, alle jonge hondjes zijn lief”, zei ik. „Je loopt er vanzelf tegen op.” „Moet je me geen goede raad geven”, informeerde ze en schopte ook tegen een denneappel. „Ben je niet lekker, wat weet ik nu van honden”, zei ik verbaasd. „Nee, dat is waar. Hoewel dat mensen niet remt geloof ik. Ik heb zoveel adviezen gekregen dat ik er gek van word.” zei ze balorig: „Wil je een hond? Denk er om dat je een mannetje koopt... Oh, wil je een hond? Denk er om dat je een vrouwtje neemt. Geen foxterrier nemen hoor... Die luisteren niet. Zo'n eigenzin-

Ede, Proosdijkerk. Foto: H. Algra

was, werd het examen voortgezet door ds De Groot, die de examinandus onder- vroeg over zijn schriftkennis, met name de plaatsen in het Oude Testament, die in de Openbaring worden aangehaald. Ds De Jong examineerde hem over zijn kennis van de leer der kerk, met name van de Heidelbergse Catechismus. Na afloop van het examen werd aan br Beeftink het gevraagde preekconsent verleend.

Vervolgens kwamen nog enkele andere zaken ter sprake. Br Oostenbrink werd benoemd tot primus afgevaardigde in de Raad van Toezicht en Advies Theologische Studiebegeleiding en br E. Schuurman tot secundus (tevorens was het omgekeerd). Ds Smouter nam de taak op zich van mentor van kand. Van der Wind, die binnenkort zijn intrede doet in Bunschoten-Spakenburg. Br Oostenbrink las de acta regio contracta voor betreffende de aanvaarding door ds Janssens van het beroep op hem uitgebracht door Baarn. Loosdrecht heeft een verzoek om steun voor het jeugdwerk ingediend bij de Commissie Steunbehoevende Kerken. De stukken zullen ter hand gesteld worden van de commissie uit de regio die over zulke zaken advies uitbrengt.

In de rondvraag deelde Bilthoven mee een beroep te hebben uitgebracht op ds Koolbergen. Ds Smouter wees nog op de Utrechtse bouwplannen voor de nieuwe wijk Leidse Rijn. We moeten daar bijtijds op inspringen. Hierna werd de vergadering besloten met dankgebed door ds De Groot.

Het adres van de heer A. Beeftink luidt: Woudenbergseweg 42, 3701 BC Zeist, tel.: 03404-21808.

Regiovergadering Schiedam **Kort persverslag van de vergadering van de regio Schiedam gehouden op 23 februari 1995 te Maassluis.**

De voorzitter, ds Van der Veer, opent de vergadering.

Omdat br P.G. Sinia uit Rotterdam de regio heeft verzocht hem preekconsent te verlenen, wordt het examen t.b.v. het preekconsent afgenomen. De benodigde attesten zijn aanwezig en br Sinia houdt een preek over Jona 1. Vervolgens beoordeelt de vergadering de preek. Daarna wordt het examen voortgezet met het onderzoeken van zijn kennis van en inzicht in de Heilige Schrift en zijn kennis van de Geloofsleer. Geconcludeerd wordt dat br Sinia het examen heeft behaald en dat het preekconsent kan worden verleend. Br Sinia verklaart met de ondertekening van een verklaring niets te zullen leren in strijd met de Heilige Schrift en de 3 formulieren van Enigheid.

Bij het agendapunt 'mededelingen uit de kerken' informeren alle kerken, op verzoek van de kerk van Barendrecht, elkaar over het proces van gemeentebouw in hun gemeente.

Bij de rondvraag vraagt de kerkeraad van Rotterdam de regio te informeren naar het besluit van de Landelijke Vergadering inzake de verschillen tussen de diverse Theologische Opleidingen. De kerkeraad van Maassluis vraagt de

regiokerken hoe zij omgaan met het verzoek van het Protestants Industrie-pastoraat Rijnmond inzake voortzetting van dit werk.

Nadat ds De Lange is voorgegaan in gebed sluit de voorzitter de vergadering. Het adres van de heer P.G. Sinia luidt: A. Engelmanstraat 91 a.b, 3025 BE Rotterdam, tel.: 010-4258865.

Ned. Geref. Kerk van Culemborg

Met ingang van zondag 13 maart zijn de morgendiensten aangevangen om 10.00 uur. Het scribaat berust sinds 1 maart bij: mevr. E.C. Verkade-Koeman. Postadres: Postbus 370, 4100 AJ Culemborg.

Ned. Geref. Kerk van Bunschoten-Spakenburg

In de dienst van zondag 5 maart vond in de morgendienst de bevestiging plaats van kandidaat W. van der Wind door ds K.H. de Groot. Tekst van de preek was Matth. 13:18-23. Handoplegging vond plaats door ds H. van Ommen en ds K.H. Groot. De intrededienst vond plaats in de avonddienst, welke aanvang om 18.30 uur met als tekst 1 Cor. 1:18. Sprekers waren o.a. de burgemeester, namens B en W, br. Oostenbrink, namens de regio Utrecht, en ds H. de Jong, namens de T.S.B.

Ned. Geref. Kerk van Bilthoven

De kerkeraad heeft een part-time beroep uitgebracht op ds C.C. Koolsbergen.

Ned. Geref. Kerk van Rijswijk

De kerkeraad heeft een beroep uitgebracht op ds P.J.H. Krol, predikant te Kampen.

Ned. Geref. Kerk van Hardinxveld-Giessendam

Ds H.J. Zuidhof heeft het door de kerkeraad op hem uitgebrachte beroep aanvaard.

Regiovergadering Kampen **Gedeelte uit het verslag van de vergadering van de kerken van de regio Kampen, gehouden op 9 maart 1995 te Emmeloord.**

Ds. J.J. van Es opent namens de roepende kerk van Urk de vergadering. De kerk van Zeewolde vraagt naar het oordeel van de vergadering over een voorgelegd kerkbouwplan. Kerkbouw is noodzakelijk vanwege gestage groei van de gemeente en vanwege het feit dat binnenkort geen gebruik meer gemaakt kan worden van het kerkgebouw van de Geref. Vrijg. kerk. Uitputtend onderzoek naar mogelijke andere accommodaties heeft niets opgeleverd. Na een uitvoerige gedachtenwisseling (ook met een ter vergadering aanwezige vertegenwoordiger van de commissie 'Steunbehoevende Kerken') betuigt de vergadering eensgezind haar steun aan de plannen. De vergadering besluit enkele ter zake deskundigen te vragen zitting te nemen in een commissie, welke z.s.m. overleg zal voeren met de kerk van Zeewolde, met name over de financiële kant van de bouwplannen. Een van de kerken vraagt en ontvangt raad en advies inzake moeiten, die in

haar gemeente gerezen zijn door overdoop van 2 gemeentelieden.

Met hartelijke dank- en afscheidswor- den spreekt de voorzitter ds. H.J. Zuidhof toe, die het beroep naar Hardinxveld-Giessendam heeft aangenomen.

Stichting LOEK opgericht

In januari jl. is de christelijke stichting LOEK opgericht. LOEK staat voor: Leren Opvoeden En Kommuniseren. Maar het is ook te lezen als het Engelse 'look', waarmee het belang wordt onderstreept van zorgvuldig, onbevooroordeeld kijken naar kinderen.

De Stichting heeft als doel opvoeders en ouders te ondersteunen in de (geloofs-)opvoeding in het gezin, de school en de gemeente.

Door middel van cursussen, lezingen en advisering worden handreikingen gedaan om de eigen opvoedingshouding verder te ontwikkelen of te veranderen. Daarnaast wordt informatie uit de pedagogiek, de ontwikkelingspsychologie en de communicatieleer doorgegeven.

De medewerkers van de Stichting LOEK, allen christen-pedagogen, hebben vanaf 1982 ervaring in het verzorgen van dergelijke cursussen en lezingen.

Er is een gevarieerd aanbod van lezingen, kortere en langere cursussen. Op deze manier kan er aan specifieke wensen van plaatselijke groepen worden tegemoet gekomen.

Er kan worden gekozen voor een accent op een van de drie hoofdonderwerpen: algemene opvoeding, geloofsoopvoeding of communicatievaardigheden.

Daarbij kan men kiezen voor de leeftijdsfasen: 0-4 jr, 4-12 jr, of 12-18 jr.

Ook is een integrale cursus mogelijk, waarin alle genoemde onderwerpen een plaats hebben.

Voor de cursussen wordt gebruik gemaakt van een werkboek en het boek 'Opgroeien en openbloeien' – over opvoeden tot gelovig mens-zijn, dat door de medewerkers zelf is geschreven. Meer informatie is te verkrijgen bij het sekretariaat: Ina Karssen-Engelsman, Reaalslag 25, 3993 TH Houten, (03403)-77252

Daadkrachtig geloven

korte cursus over diakonaat

- Bijbelse grondlijnen voor diakonaat
- Visie op de diakonale gemeente
- Diakonale werkvormen
- Diakonaat veraf en dichtbij

Deze elementen komen aan de orde in de avondcursus Diakonaat. De cursus is

bedoeld voor ambtsdragers en gemeentelieden, die in hun dagelijks leven dienstbaar willen zijn aan hun naaste. Vanuit een bijbels-theologische fundering wordt toegewerkt naar de praktijk. De cursus wordt gehouden op dinsdagavond 28 maart, 4, 11, 18 en 25 april 1995 in het gebouw van De Wittenberg te Zeist. Aanvang: 19.30 uur. Kosten: f 87,50 per persoon, f 160,- per echtpaar. De avonden worden verzorgd door stafleden van De Wittenberg en enkele gastsprekers. Voor meer informatie en opgave: Kralingweg 10, 3707 HV Zeist. Telefoon: 03404-24166

St. Redt een Kind

Wij nodigen u allen graag uit om enige medewerkers uit het buitenland te ontmoeten tijdens bijeenkomsten die wij D.V. in maart en april a.s. hopen te organiseren. Aan de hand van dia's zullen zij u vertellen over hun dagelijkse werk met de kinderen en er is ook gelegenheid hen persoonlijk te spreken. Hiernaast worden zij aan u voorgesteld.

De samenkomsten worden gehouden in: ZWOLLE: Vrijdag 24 maart 1995: Plantagekerk, Ter Pelkwijkstraat 17.

GRONINGEN: Dinsdag 28 maart 1995: Rafajahkerk, Galenuslaan 1.

UTRECHT: Donderdag 30 maart 1995: Jeruzalemkerk, Troosterlaan 65.

SLIEDRECHT: Maandag 3 april 1995: Ned. Geref. kerk, Jacob Catsstraat 6.

AANVANG van alle avonden: 20.00 uur. De avond in Zwolle heeft een feestelijk tintje. Die wordt gehouden in de onlangs zeer fraai gerestaureerde Plantagekerk. De Stichting Redt een Kind organiseert deze avond in het bijzonder voor ons bestuurslid van het eerste uur, mevr. A.M. Rookmaaker-Huitker.

Als sprekers zullen aanwezig zijn: Matthew & Priscilla Korir uit Kenya en de heer en mevr. Newbegin uit India. Verdere inlichtingen verkrijgbaar bij St. Redt een Kind, Papaverstraat 19, 7731 VS OMMEN. Tel. 05291-55907.

Christelijk onderwijs - Bijbels fundament: vast of beweeglijk?

De plaats, de betekenis, de invulling van het christelijke onderwijs komen steeds meer onder kritiek te staan. En niet alleen van verklaarde tegenstanders van de christelijke school. Daarom is doorgaande bezinning vereist! In verband hiermee hoopt Dr. Ir. J. van der Graaf te spreken over het onderwerp: CHRISTELIJK ONDERWIJS; Bijbels fundament: vast of beweeglijk? Hij doet dat op de jaarvergadering van het VSGB (= Verband van Scholen van Gereformeerde Belijdenis*), welke zal worden gehouden op zaterdag 8 april a.s. in DE AKER te Putten; aanvang 10.00 uur.

Ontmoetingsdag Gospel for Guests

„Ik wil wat doen voor een buitenlander, maar hoe?” Voor mensen voor wie dit een vraag is én voor mensen voor wie dit een weet is, organiseert de vereniging Gospel for Guests op zaterdag 25 maart a.s. een ontmoetingsdag. Diverse

mensen die op verschillende manieren ervaring hebben in het leggen en onderhouden van contact met buitenlanders zijn uitgenodigd om hierover te vertellen. Daarnaast is veel gelegenheid tot ontmoeting en bemoediging.

De ontmoetingsdag wordt gehouden in de Chr. Geref. Kerk aan de Wittevrouwensingel 28 te Utrecht (met openbaar vervoer te bereiken met stadsbus lijn 4, halte stadsschouwburg). Aanvang: 10.00 uur; sluiting: 16.00 uur. Voor koffie, thee en soep wordt gezorgd.

Studieconferentie Geref.

Wetenschappelijk Genootschap

Onder het thema 'Geïnspireerd door de geschiedenis. De geschiedschrijving van het vrijgemaakte verleden' organiseert het GWG op 1 april 1995 een studieconferentie over de geschiedschrijving van het gereformeerd-vrijgemaakte verleden, mede naar aanleiding van het in 1994 verschenen boek van R. Kuiper en W. Bouwman (red.), *Vuur en vlam. Aspecten van het vrijgemaakt-gereformeerd leven 1944-1969*. Drie thema's komen op de conferentie aan de orde:

- de methode van geschiedschrijving;
- de verwerking van het (moeilijke) verleden;
- de lessen van het verleden.

Over deze thema's zullen spreken:

- prof.dr. M. te Velde, hoogleraar aan de Theologische Universiteit te Kampen (Broederweg);
- dr. R. Kuiper, directeur Marnix van St. Aldegondestichting;
- ds. J. Bouma, Nederlands Gereformeerd predikant te Kampen;
- drs. A. Kamsteeg, redacteur Nederlands Dagblad.

De conferentie wordt gehouden in het gebouw van het Vbo-college, Arnhemseweg 65, Amersfoort. Aanvang 11.00 uur, zaal open 10.30 uur. Prijs: voor GWG-leden en studenten f 15,-, andere belangstellenden f 25,-. De lunch is bij de prijs inbegrepen. Bij aanmelding vooraf is de lunch gegarandeerd. Aanmelding: uiterlijk 26 maart aanstaande. Secretaris van het GWG, mr. F.W. Houtman, Aca-cialaan 49, 3723 XB Bilthoven. Telefonisch aanmelden is ook mogelijk: 030-251922 of 071-218280 ('s avonds).

Vrouwencongres GMV gaat over invloed secularisatie op 'christen-zijn'

Het vrouwencongres GMV pakt ook dit jaar weer een thema dat vrouwen bezighoudt: 'Christen-zijn in een gesecculariseerde samenleving'. De bedoeling van het thema is niet om 'ach en wee' te roepen over de ernst van de secularisatie in onze samenleving. Bezorgdheid is niet de eerste invalshoek. Het vrouwencongres gaat juist over de vraag wat dit betekent voor je functioneren als christen in de samenleving. De bijeenkomst wordt gehouden op dinsdag 28 en woensdag 29 maart in De Bron te Dalfsen.

Het thema 'Christen-zijn in een gesecculariseerde samenleving' is opgekomen uit de behoefte na te denken over de veranderingen in de Nederlandse sa-

menleving die aangeven dat de publieke rol van het christelijk geloof is afgenomen. De betekenis die dit heeft voor het functioneren van de christen-mens in de Nederlandse samenleving wil het vrouwencongres centraal stellen.

Aan P.A. Bergwerff, hoofdredacteur van het Nederlands Dagblad, is gevraagd de invloed en consequenties zo in kaart te brengen en opdrachten en vragen voor de deelnemers te formuleren. Zijn bijdrage heeft als werktitel meegekregen 'Secularisatie raakt het christen-zijn'. Mw. drs. L. Dreschler, theologe en catechete, behandelt het thema 'De leefstijl: wandelen met God'. Praktische vroomeheid zou een kernbegrip in haar bijdrage kunnen zijn. GMV-voorzitter drs. P. Dijkstra heeft als opdracht om het thema uit te werken voor de functie van de christen in de samenleving. Het gaat in zijn bijdrage niet over de grote (of kleine) christelijke en gereformeerde instituties, maar over de betekenis en het zijn van een herkenbare cel in de buurt en op het werk. Zonder evangelist te zijn laten merken dat het christen-zijn een werkelijk functionele betekenis heeft in je dagelijks optreden.

Opgave en informatie over het vrouwencongres, dat wordt gehouden op dinsdag 28 en woensdag 29 maart in Conferentie Centrum 'De Bron' te Dalfsen, Oude Oever 10, bij mw. A. Kroek-Boxum, Merelstraat 38, 7731 XG Ommen, tel. 05291-54980 (13.00-18.00 uur).

Conferentie Reformatorisch Reveil

Als water wijn wordt... gemeente-zijn in een veranderende tijd.

Conferentie Reformatorisch Réveil? 8-10 juni 1995 te Dalfsen. Herhaalde plaatsing.

Deze conferentie is bedoeld om onze kerkelijke en persoonlijke verlegenheid bij Christus te brengen, samen hoop te putten uit het Woord van God en wegen te vinden voor de gemeente in een veranderende tijd. Van harte nodigen wij u uit. Er is niet alleen ruimte voor bezinning, ook voor ontmoeting, gezamenlijk lezen van de Schrift, gebed en zang.

Donderdag 8 juni

Lezing dr. A. Noordegraaf uit Ede, 20.00 uur, Bruiloftsgasten.

Bijbelse lijnen over de herkenbaarheid van de christen en de christelijke gemeente in een veranderende cultuur. Waarin valt op dat de gemeente op weg is naar de grote Bruiloft?

Vrijdag 9 juni

Morgen: Lezing drs. W.G. Rietkerk uit Utrecht: *Verlegenheid of gelegenheid* Over de verandering in levensgevoel gedurende de laatste twintig jaar; de accenten die de navolging van Christus in de confrontatie met de cultuur meebrengt; over nieuwe openingen voor het Evangelie.

Middag: tijd voor ontspanning

Keuzeprogramma:

De noodzaak van geestelijk leiderschap, ds. Chr. van Andel, Amsterdam

Wat er in de kerk valt te beleven, drs. R. van Loon, Amersfoort

Hand en voet, drs. J. van Mulligen, Lelystad

Het kanaal voor de nieuwe wijn, drs. M.D. Geuze, Noorden

Kunnen reformatorische kerken groeien? mevr. drs. N.M. Boot, Zeist
Vragen over de vervulling met de Heilige Geest, ds. C.G. Vreugdenhil, Lelystad

Avond: Lezing drs. W. Dekker uit Wezep: Oude wijn of nieuwe wijn?

Over de gemeente die voluit staat in de (reformatorische) traditie én voluit ontzag wekt in deze tijd door de vernieuwende kracht van Gods Geest; over de herkenbare gestalte van geloof, hoop en liefde; over nieuwe wijn in nieuwe zakken.

Zaterdag 10 juni

Dagopening in het teken van verootmoediging en belijdenis.

TWEE STEMME UIT DE PRAKTIJK VAN DE GEMEENTE: BEMOEDIGENDE ERVARINGEN door ds. W.J. van de Linde uit Ede en ds. C.G. Langhenkel uit Lelystad

Sluiting van de conferentie: Handreiking met het oog op het werk in de gemeente, 'Uitzien naar de vreugde in

God'. Gebed en samenhang
12.30 uur Gezamenlijke lunch en vertrek.

Voor wie is de conferentie bedoeld?

Predikanten, theologiestudenten, ambtsdragers en andere geïnteresseerde medewerkers/-sters in de gemeente zijn van harte welkom, evenals hun echtgenoten/-es.

Kosten

Op De Bron zijn twee- of vierpersoons appartementen beschikbaar. De prijs van de conferentie bedraagt:
f 195,- p.p. 2-persoons kamer met douche en toilet
f 175,- p.p. 2-persoons kamer met wastafel
f 150,- p.p. 4-persoons kamer
studententarief: f 125,- p.p.
echtparen: f 375,-

Commissie Reformatorische Studieavonden*

De eerstvolgende bijeenkomst is op donderdag 30 maart 1995. Thema 'Wat

betekent ons geloof in het omgaan met de dagelijkse actualiteit?' Inleider is drs. A. Kamsteeg te Amersfoort.

De avond wordt gehouden in het gebouw van de Ned. Geref. Kerk, Oranjestraat 62 te Rijswijk.

Aanvang: 20.00 uur.

De tekst bij dit thema: Omgaan vanuit ons geloof met wat zich dagelijks aan actualiteiten aan ons voordoet, mondiaal en in onze eigen omgeving, is niet gemakkelijk.

Dat is het natuurlijk nooit geweest, maar op de mens van nu komt alles veel indringender en in sneller opeenvolging toe. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zo heel veel mensen mentaal ontregeld zijn. Die mentale ontregeling gaat christenen niet voorbij. Kan het geloof ons helpen de dingen van elke dag op evenwichtige wijze te verwerken?

* Bovengenoemde Commissie, ontstaan vanuit de Chr. Geref., Ned. Geref. en Geref. (Vrijg.) kerken in de regio Den Haag, belegt jaarlijks een aantal studieavonden over geloof en samenleving.

KAMER

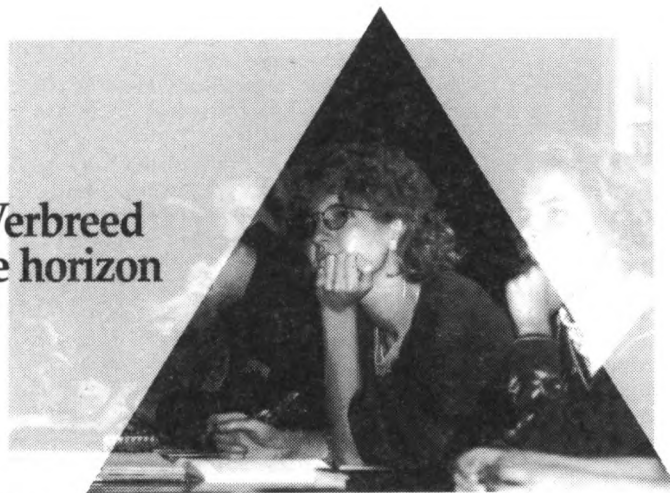
t.h. in Eindhoven.
St. Evang. Jongerenhuisv.
Tel./fax 040-540227

Te huur van 28/7 t.m. 4/8
+ voor- en naseizoen, onze luxe
en zeer royale 4-persoons

stacaravan

aan het Veerse Meer.
Tel.: (03435) 71631.

Verbreed
je horizon

Zoek het hogerop!

- ▶ **EEN ERKENDE HBO-OPLEIDING**
voor godsdienstonderwijs, missionair en pastoraal werk
- ▶ **VORMINGSJAAR**
bezinging op je christen-zijn in deze wereld
- ▶ **OPLEIDINGSJAAR ZENDING EN EVANGELISATIE**
je beroep combineren met missionair of diakonaal werk
- ▶ **KORTE CURSUSSEN**
praktische toerusting voor gemeenteleden

KRAKELINGWEG 10,
3707 HV ZEIST,
TEL. 03404-24166

De Wittenberg
CHRISTELIJKE HOGESCHOOL
EN TOERUSTINGSCENTRUM

OPEN HUIS '95: 8 april om 10.30 uur; 19 mei om 19.30 uur

uitnodiging

Informatieavonden Stichting Redt een Kind

ZWOLLE

Vrijdag 24 maart 1995: Plantagekerk, Ter Pelkwijkstraat 17

GRONINGEN

Dinsdag 28 maart 1995: Rafajahkerk, Galenuslaan 1

UTRECHT

Donderdag 30 maart 1995: Jeruzalemkerk, Troosterlaan 65

SLIEDRECHT

Maandag 3 april 1995: Ned. Geref. kerk, Jacob Catsstraat 6

AANVANG van alle avonden: 20.00 uur

Medewerkers uit de tehuizen vertellen u hun directe ervaringen.

Verdere inlichtingen:

stichting

redt een kind

Papaverstraat 19, 7731 VS Ommen, Tel. 05291 - 55907
Postbank: 1599333 tnv Stichting Redt een Kind te Ommen
Bank: ABN/Amro te Doorn rek. nr. 37.73.32.860